

Εξ Αποστάσεως Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα:

Διεθνείς Σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια

ΘΕΜΑ:

**«Οι σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ-Κίνας, και η παγίδα του
Θουκυδίδη»**

Πάτσαλος Κωνσταντίνος

Student ID: 1207718187

Επιβλέπων καθηγητής: Δρ Τζογόπουλος Γεώργιος

Φεβρουάριος 2022

ΣΕΛΙΔΑ ΤΙΤΛΟΥ (ΕΣΩΦΥΛΛΟ)

Εξ Αποστάσεως Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα:

Διεθνείς Σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια

ΘΕΜΑ:

**«Οι σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ-Κίνας, και η παγίδα του
Θουκυδίδη»**

**Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ αποστάσεως
μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στις Διεθνείς Σχέσεις,
Στρατηγική και Ασφάλεια, στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις.**

Πάτσαλος Κωνσταντίνος

Student ID: 1207718187

Επιβλέπων καθηγητής: Δρ Τζογόπουλος Γεώργιος

Φεβρουάριος 2022

Πνευματικά δικαιώματα:

Copyright © Κωνσταντίνος Πάτσας, 2022

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Ο Κωνσταντίνος Πάτσαλος, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο *«Οι σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ-Κίνας, και η παγίδα του Θουκυδίδη»*, αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Περίληψη.

Κύριος στόχος της διατριβής μου είναι η ανάλυση των σχέσεων αντιπαλότητας, που αναπτύσσονται, μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας στο πλαίσιο της τεράστιας ανόδου της κινεζικής ισχύος. Αναφέρω την μέχρι τώρα εξέλιξη των σχέσεων των δυο χωρών στο πέρασμα των χρόνων, καθώς και τις διαφορετικές πολιτικές προσέγγισης των σχέσεων τους, κυρίως από τους προέδρους των χωρών τα τις τελευταίες δυο δεκαετίες. Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύσσω μερικά από τα σημεία αντικρουόμενων συμφερόντων των δυο χωρών, εστιάζοντας κυρίως σε ζητήματα που αφορούν την εξωτερική πολιτική των δυο χωρών στην περιοχή της Νότιας Ανατολικής Ασίας και τις Σινικής θάλασσας. Δεν αναπτύσσω όλο το φάσμα των σχέσεων των δυο χωρών, όπως η ενεργειακή ασφάλεια και οι διεθνείς οργανισμοί, αλλά περιορίζομαι στις διαφορές τους σε θέματα και σε δείκτες στρατιωτικής και οικονομικής ισχύος. Ιδιαίτερη έμφαση δίνω στο ζήτημα της Ταϊβάν και στις αξιώσεις της Κίνας, το οποίο θεωρώ ως την βασικότερη διαφορά των Σίνο-Αμερικάνικων σχέσεων, καταγράφω τις θέσεις των δυο πλευρών και σχολιάζω το ενδεχόμενο μιας ένοπλης σύγκρουσης, εξαιτίας της Ταϊβάν. Σύμφωνα με τα δεδομένα που έχω καταγράψει μελετώ, το αν συμφέρει κάποια από τις δυο πλευρές μια ενδεχόμενη σύγκρουση, και προσπαθώ να κάνω μια πρόβλεψη για τις επόμενες τους κινήσεις στο μέλλον. Στην εργασία μου κάνω μια βιβλιογραφική έρευνα με ποιοτική ανάλυση πρωτογενών, δευτερογενών και τριτογενών πηγών που έχω στην διάθεση μου. Καθώς οι εξελίξεις γύρω από τις σχέσεις των δυο χωρών τρέχουν, έρχονται στο φως νέες δηλώσεις και

Περιεχόμενα.

Περίληψη.....	4
Κατάλογος Γραφικών Παραστάσεων/Εικόνων/Διαγραμμάτων.....	6
1. Εισαγωγή.....	7
2. Βιβλιογραφική ανασκόπηση.	8
2.1 Ισχύς.....	8
2.2 Ισορροπία ισχύος.....	9
2.3 Ασφάλεια και δίλημμα ασφαλείας για ένα κράτος.....	10
2.4 Η Παγίδα του Θουκυδίδη.....	11
2.4.1 Θουκυδίδης και Πελοποννησιακός Πόλεμος.....	11
2.4.2 Graham Allison και η Παγίδα του Θουκυδίδη.....	14
3 Case study.....	16
4 Το Μεταψυχροπολεμικό διεθνές σύστημα.....	17
4.1 Η θέση των ΗΠΑ στο διεθνές σύστημα του 21 ^{ου} αιώνα.....	19
4.1.1 Η στάση των ΗΠΑ απέναντι στην άνοδο της Κίνας.....	20
4.1.2 Πολιτική Obama.....	22
4.1.3 Πολιτική Trump.....	24
4.1.4 Πολιτική Biden.....	25
4.2 Η θέση της Κίνας στο διεθνές σύστημα του 21 ^{ου} αιώνα.....	26
4.2.1 Η οικονομική άνοδος της Κίνας.....	26
4.2.2 Η διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής της Κίνας στον 21 ^ο αιώνα.....	28
4.3 Σύγκριση της στρατιωτικής ισχύος.....	31
5. Σημεία τριβής μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας.....	33
5.1 Βόρεια Κορέα.....	35
5.2 Νότια Κινεζική Θάλασσα.....	36
5.3 Η περίπτωση της Ταϊβάν.....	38
5.3.1 Η στάση της Κίνας.....	38
5.3.2 Η στάση των ΗΠΑ.....	40
6. Είναι η Ταϊβάν η σημερινή Επίδαμνος του Θουκυδίδη;.....	42
Συμπεράσματα.....	45
Βιβλιογραφία.....	48

Κατάλογος Γραφικών Παραστάσεων/Εικόνων/Διαγραμμάτων

Εικόνα 1 Η ανάπτυξη του ΑΕΠ της Κίνας μέσα στο 2021	27
Εικόνα 2 Η ανάπτυξη του ΑΕΠ της Κίνας στο πρώτο τέταρτο του 2021 σε σχέση με άλλες οικονομίες παγκοσμίως.....	27
Εικόνα 3 Διάγραμμα στρατιωτικών δαπανών της Κίνας μέχρι το 2020 σε δισεκατομμύρια δολάρια	29
Εικόνα 4 Εισαγωγές Κίνας σε πετρέλαιο κατά το έτος 2019	30
Εικόνα 5 Εισαγωγές της Κίνας σε αέριο κατά το έτος 2018	31
Εικόνα 6 Δαπάνες σε στρατιωτικό εξοπλισμό για ΗΠΑ-Κίνα-Ρωσία μέχρι το 2020	33
Εικόνα 7 Οι διεκδικήσεις της Κίνας στην Νότια Κινεζική Θάλασσα	36

1. Εισαγωγή

Το βασικό ερευνητικό ερώτημα στο οποίο επιδιώκω να δώσω απάντηση στην εργασία μου είναι, το αν η Κίνα και οι ΗΠΑ μπορούν να πέσουν στην «Παγίδα του Θουκυδίδη» και αν συγκεκριμένα η Ταϊβάν μπορεί να αποτελέσει της αφορμή για αυτό. Σε έναν ταχέως εξελισσόμενο κόσμο που οι εξελίξεις τρέχουν με μεγάλη ταχύτητα, οι σχέσεις των δυο χωρών ΗΠΑ και Κίνας, μεταβάλλονται ανά πάσα στιγμή. Η σπουδαιότητα της εργασίας αυτής έγκειται στο γεγονός ότι φωτογραφίζει όλες τις πολιτικές που έχουν ακολουθήσει οι τρεις τελευταίοι αμερικάνοι πρόεδροι, στην διαμόρφωση των διμερών τους σχέσεων, καθώς και τις πιο πρόσφατες αναλύσεις οικονομικής και στρατιωτικής ισχύος τους, τα τελευταία περίπου 20 χρόνια. Με αφορμή της σχετικά πρόσφατης εκλογής του προέδρου Biden στις ΗΠΑ, είναι αναγκαίο να παρακολουθήσουμε την εξωτερική πολιτική που θα ακολουθήσει ο αμερικάνος πρόεδρος απέναντι στην Κίνα, σε σύγκριση με τους προκατόχους του και σε σχέση με τις επιδιώξεις της Κίνας. Η ανάλυση μου γύρω από τις σχέσεις και τα σημεία τριβής της Κίνας με τις ΗΠΑ, αφορά κυρίως τους στρατιωτικούς και οικονομικούς δείκτες, θέλοντας να σκιαγραφήσω το προφίλ της κάθε χώρας, αλλά και να προσπαθήσω να προβλέψω ποια χώρα θα υπερίσχυε, σε μια περίπτωση ένοπλης σύγκρουσης. Για αυτό το λόγο εστιάζω την διατριβή μου σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και όχι σε θέματα ενεργειακής ασφάλειας και διεθνών οργανισμών. Τα ερωτήματα στα οποία επιδιώκω να δώσω απάντηση σε αυτή την εργασία είναι τα εξής:

- Τι είναι το δίλημμα ασφαλείας και η «Παγίδα του Θουκυδίδη»;
- Ποιος ο ρόλος των ΗΠΑ στην μεταψυχροπολεμική εποχή;
- Ποια είναι η εξωτερική πολιτική και ποιες οι προθέσεις της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας ως προς την ενδεχόμενη ανάδειξη της σε παγκόσμια υπερδύναμη;
- Υπάρχουν αντικρουόμενα συμφέροντα μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας;
- Υπάρχει δίλημμα ασφαλείας μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας;
- Συμφέρει κάποια από τις δυο πλευρές να έρθουν σε ευθεία ρήξη και αντιπαράθεση;
- Υπάρχει πιθανότητα ένοπλης σύρραξης μεταξύ των δυο χωρών με αφορμή το ζήτημα της Ταϊβάν;

Για την συγγραφή της εργασίας μου χρησιμοποιώ ποιοτική ανάλυση πρωτογενών (π.χ. νόμοι και ψηφίσματα κρατών) και δευτερογενών πηγών βιβλιογραφίας (π.χ. επιστημονικά άρθρα, διδακτορικές διατριβές, επιστημονικά περιοδικά κ.α.). Όσων αφορά την δομή της εργασίας μου, έχω ξεκινήσει με μια βιβλιογραφική ανασκόπηση των θεωρητικών εννοιών

που αναφέρω στην συνέχεια, όπως η ισχύς, η ισορροπία ισχύος, η ασφάλεια και το δίλημμα ασφαλείας, η «παγίδα του Θουκυδίδη», καθώς και η άποψη του ιστορικού Θουκυδίδη για τις πραγματικές αιτίες του Πελοποννησιακού Πολέμου, και γιατί σύγχρονοι μελετητές τις έχουν παραλληλίσει με τις σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας. Στην συνέχεια περιγράφω το διεθνές σύστημα όπως αυτό έχει διαμορφωθεί από την λήξη του Ψυχρού Πολέμου μέχρι και σήμερα, την θέση που έχουν οι ΗΠΑ σε αυτό, και την εξωτερική πολιτική απέναντι στην Κίνα, που έχουν διαμορφώσει οι κατά καιρούς πρόεδροι της χώρας. Ακολουθεί η ανάλυση της θέσης της Κίνας στο σημερινό διεθνές σύστημα, η πολιτική της Κίνας προς την οικονομική άνοδο και εξέλιξη, αλλά και η εξωτερική πολιτική της σε θέματα που αφορούν κυρίως την Ανατολική Ασία και την Σινική Θάλασσα. Στην συνέχεια κάνω μια μικρή σύγκριση της στρατιωτικής ισχύος των δυο χωρών, και συνεχίζω με τα σημεία τριβής και αντικρουόμενων συμφερόντων τους. Τέλος εστιάζω στο αν η Ταϊβάν μπορεί να αποτελέσει την αφορμή για μια ένοπλη σύγκρουση, καταλήγοντας σε κάποια συμπεράσματα και κάνοντας πρόβλεψη για τις μελλοντικές κινήσεις των δυο χωρών.

2. Βιβλιογραφική ανασκόπηση.

2.1 Ισχύς.

Η έννοια της ισχύος σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην βιβλιογραφία γύρω από την Πολιτική Επιστήμη δεν έχει σαφή και ξεκάθαρο ορισμό, καθώς έχουν δοθεί κατά καιρούς πολλοί και διάφοροι ορισμοί. Ο Η. Κουσκουβέλης αναφέρει ότι πρόκειται για «*τη δυνατότητα να ενεργεί κανείς θετικά ή αρνητικά (με διαταγή ή απαγόρευση) πάνω σε κάποιον ή σε κάτι*» (Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, 2007). Σύμφωνα με τον Robert Dahl ισχύς ορίζεται ως η δυνατότητα που έχει κάποιος να επηρεάζει και να αλλάζει τα πιθανά αποτελέσματα (Dahl Robert A., 1957), κατά τον Harold Lasswell είναι δυνατότητα που έχει κάποιος να συμμετέχει στην λήψη αποφάσεων ενώ κατά τον Karl Deutsch είναι «*η δυνατότητα αλλαγής των αλλαγών*» (Lasswell H. & A. Kaplan, 1950), *οι οποίες σε διαφορετική περίπτωση θα επέρχονταν.*» (Deutsch K. W., 1978). Ακόμα ο Kindleberger αναφέρει ότι ισχύς είναι η αποτελεσματική χρήση της δύναμης που κάποιος κατέχει (Kindleberger Charles, 1970). Πέρα ωστόσο από αυτούς τους ορισμούς, υπάρχουν και κάποιοι που αφορούν τους συντελεστές ισχύος, όπως η οικονομία, η ενέργεια, ο στρατός και τα εξοπλιστικά, ο πληθυσμός μιας χώρας κ.α., τα οποία παρουσιάζουν μια πιο στατική όψη της ισχύος. Σε αυτό το πλαίσιο ο Η. Κουσκουβέλης διαχωρίζει την στατική ισχύ σε τρεις κατηγορίες

ανάλογα με τον τρόπο που αυτή εκφράζεται. Αρχικά αναφέρει την έκφραση της με την μορφή της δύναμης που είναι η υλική όψη της ισχύος (φυσικά και υλικά μέσα) με την οποία μπορεί κάποιος να επιβάλει την θέληση του «... η ισχύς εμπεριέχει ή και στηρίζεται από την δύναμη και τη χρησιμοποιεί για κάποιο σκοπό.» (Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, 2007). Στην συνέχεια αναφέρει την έκφραση της ισχύος με την μορφή εξουσίας αναφερόμενος στο νόμιμο δικαίωμα και στην δυνατότητα κάποιο κράτος να ασκήσει της ισχύ που διαθέτει (πχ. κρατική, νομοθετική εξουσία). Τέλος αναφέρει την μορφή της ισχύος με την έκφραση της επιρροής, κατά την οποία η δύναμη ενός ατόμου ενός κράτους επηρεάζει σε ψυχολογικό επίπεδο τα υπόλοιπα άτομα ή κράτη που το περιβάλλουν. Η σχέση μεταξύ ισχύος και επιρροής είναι αμφίδρομη αφού σύμφωνα με τον Η. Κουσκουβέλη «...η ισχύς δημιουργεί επιρροή και η επιρροή προσδίδει ισχύ.» (Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, 2007).

Σε κάθε περίπτωση η ισχύς ενός κράτους μετράται και χαρακτηρίζεται από τους αντίστοιχούς συντελεστές ισχύος, και συγκριτικά με τους συντελεστές ισχύος ενός άλλου κράτους μπορούμε να καταλήξουμε στο αν ένα κράτος είναι πιο ισχυρό σε σχέση με κάποιο άλλο (Κουλουμπής Θ. Wolfe J. H., 1981). Ο Nicolas Spykman αναφέρει ένα σύνολο από δέκα τέτοιους συντελεστές όπως, η έκταση, η φύση των συνόρων, ο πληθυσμός, οι πρώτες ύλες, η οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη, η νομισματική ισχύς, η εθνική ομοιογένεια, η κοινωνική συνοχή, η πολιτική συνοχή και το εθνικό φρόνημα (Spykman Nicholas J., 1942). Ο Hans Morgenthau από την άλλη αναφέρει οχτώ συντελεστές ισχύος: την γεωγραφία, τις φυσικές πηγές πλούτου, την βιομηχανική ικανότητα, την στρατιωτική προετοιμασία, τον πληθυσμό, την εθνική ομοιογένεια, το φρόνημα και την ποιότητα της διπλωματίας (Morgenthau, H., 1948), ενώ ο Raymond Aron θεωρεί ότι αυτοί οι συντελεστές δεν μπορούν να απεικονίσουν πλήρως την έννοια της ισχύος, ενώ η βαρύτητα τους αλλάζει αναλόγως σε περιόδους ειρήνης και πολέμου (Calman-Levy, 1962) .

2.2 Ισορροπία ισχύος

Όπως και με την έννοια της ισχύος έτσι και με την ισορροπία ισχύος υπάρχει πληθώρα ορισμών, που προσπαθούν να περιγράψουν όσο το δυνατόν πιο περιεκτικά την έννοια. Σύμφωνα με τον Martin Wight έχουν δοθεί εννιά διαφορετικές ερμηνείες γύρω από αυτή «α) Οποιαδήποτε ίση ή άνιση κατανομή ή συσχετισμός ισχύος μεταξύ κρατών ή συνασπισμών, β) προσπάθεια ή διαδικασία εξισορρόπησης, γ) κατάσταση ισορροπίας ή κατανομή ισχύος τέτοια που κανένα κράτος να μη βρίσκεται σε θέση υπεροχής, ώστε να

μπορεί να επιβάλει τη βούληση του στα άλλα, δ) ηγεμονία ή επιδίωξη ηγεμονίας, ε) σταθερότητα και ειρήνη (μη πόλεμος) στα πλαίσια ενός συστήματος ισχύος, στ) αστάθεια και πόλεμος, ζ) πολιτική ισχύος, η) ένας παγκόσμιος νόμος της ιστορίας, θ) μια μέθοδος και ένας πρακτικός οδηγός για τους πολιτικούς» (Aron Raymond, 1962). Ο Waltz αναφέρει ότι η ισχύς που δεν εξισορροπείται αποτελεί απειλή για τους αδύναμους, αλλά και μερικές φορές και τους ισχυρούς. Η έλλειψη ισορροπίας, δημιουργεί την ευκαιρία για τα δυνατά κράτη για επέκταση και επιβουλή της θελήσεως τους «*Η ασφάλεια για όλα τα κράτη... εξαρτάται από τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ αυτών*» (Waltz Kenneth, 1979). Ο Η. Κουσκουβέλης ισχυρίζεται ότι η ισορροπία ισχύος επιτυγχάνεται στο διεθνές σύστημα, μέσω της προσπάθειας των κρατών για εξισορρόπηση της ισχύος των αντίπαλων κρατών τους, έχοντας ως απώτερο σκοπό την επιβίωση τους (Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, 2007). Ο Stephen Walt αναφέρει ότι τα κράτη μέσω της αύξησης της δικής της ισχύος επιδιώκουν την δική τους λεγόμενη «εσωτερική εξισορρόπηση» ενώ μέσω συμμαχιών και συμφωνιών με άλλα κράτη επιτυγχάνεται η «εξωτερική εξισορρόπηση» (Walt Stephen M., 1987). Τέλος ο Bull αναφέρει δυο τύπους ισορροπίας ισχύος, την «απλή», η οποία διαδραματίζεται μεταξύ δυο κρατών ή συνασπισμών όπου η ισορροπία ισχύος δεν μπορεί να επηρεαστεί από άλλα κράτη (τρίτους) πλην των δυο εμπλεκομένων, και στην «σύνθετη» στην οποία συμμετέχουν τουλάχιστον τρεις δρώντες (Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, 2007).

2.3 Ασφάλεια και δίλημμα ασφαλείας για ένα κράτος.

Η έννοια της ασφάλειας αποτελεί ένα θεμελιώδες κεφάλαιο των Πολιτικών Επιστημών. Σύμφωνα με τον A. Heywood διαχωρίζεται σε εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια (Andrew Heywood, 2013). Στο εσωτερικό ενός κράτους τα πράγματα είναι σχετικά πιο απλά καθώς, υπό της συνθήκες ενός κυρίαρχου κράτους είναι πιο εύκολο να επικρατήσουν συνθήκες για την ασφαλή διαβίωση των πολιτών. Αντίθετα στο διεθνές περιβάλλον το οποία χαρακτηρίζεται από αναρχία, οι απειλές μπορεί να είναι πολυάριθμες και η έννοια της ασφάλειας γίνεται αντιληπτή με την έννοια της «εθνικής ασφάλειας» (Andrew Heywood, 2013). Για τους ρεαλιστές των διεθνών σχέσεων, κάθε κράτος βρίσκεται σε ένα καθεστώς μόνιμα υφιστάμενη απειλής ή δυνητικά ενδεχόμενης απειλής, επομένως κάθε κράτος από μόνο του είναι υπεύθυνο για την δική του ασφάλεια. Κάτω από αυτές τις συνθήκες ο Heywood υποστηρίζει ότι, όσο ισχυρότερο είναι ένα κράτος τόσο ασφαλέστερο είναι. Η μεγάλη προσοχή που δίνεται στη στρατιωτική ασφάλεια οδηγεί τα κράτη σε μια σχέση ανταγωνισμού, που στηρίζεται στο δίλημμα ασφαλείας (Andrew Heywood, 2013). Ο Morgenthau, υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι δεν βρίσκουν την αφορμή

για πόλεμο επειδή έχουν όπλα, αλλά κατασκευάζουν όπλα γιατί είναι απαραίτητα σε περίπτωση πολέμου (Morgenthau, H, 1948) καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι οι εξοπλισμοί δεν οδηγούν απαραίτητα στον πόλεμο. Η Ιστορία ωστόσο έρχεται να διαψεύσει αυτή την «ρεαλιστική» θεώρηση καθώς όπως αναφέρει ο Ηρακλείδης τα στρατιωτικά μέσα αυξάνουν την αβεβαιότητα και την αίσθηση της απειλής στα άλλα κράτη, καθώς αυτά πιστεύουν ότι η στρατιωτική ισχύς του άλλου κράτους δεν προορίζεται για την άμυνα του αλλά για την στρατιωτική επιβολή του σε άλλα κράτη (Ηρακλείδης, Α., 2015) ενώ στη συνέχεια αναφέρει πιο αναλυτικά πως, το αίσθημα της ανασφάλειας οδηγεί σε *«έναν φαύλο κύκλο ανεξέλεγκτο, που διαθέτει δική του δυναμική, η οποία μπορεί να οδηγήσει ακόμη και σε πόλεμο και όχι στην εδραίωση της καλής γειτονίας»* (Ηρακλείδης, Α., 2015). Στο δίλημμα ασφαλείας σαν έννοια, πρώτοι αναφέρθηκαν οι επιστήμονες John H. Herz (1908-2005) και Herbert Butterfield (1900-1979), ενώ αναφορές γύρω από το θέμα της ασφάλειας και τον εξοπλισμό των κρατών για την επίτευξη της, είχε κάνει ο Thomas Hobbes (1588-1679), ήδη από τον 16^ο αιώνα αναφέροντας ότι, η αναρχία στο διεθνές σύστημα προκαλεί το αίσθημα του φόβου, ο οποίος οδηγεί τα κράτη στην καχυποψία και την διαρκή επαγρύπνηση. Διαρκής ετοιμότητα και επαγρύπνηση ενός κράτους έχει ως αποτέλεσμα ένα άλλο γειτονικό κράτος να πράξει το ίδιο από φόβο, δημιουργώντας εν τέλει μεγαλύτερο αίσθημα ανασφάλειας και για τους δυο (Ηρακλείδης, Α., 2015). Τέλος ο Ηρακλείδης ολοκληρώνει την αναφορά του πάνω στο δίλημμα ασφαλείας λέγοντας ότι, κάθε χώρα που επιδιώκει την προστασία της και θεωρεί τους στρατιωτικούς εξοπλισμούς και την θωράκιση της ως αποτρεπτικές ενέργειες σε επίδοξους εισβολείς, θεωρώντας ότι οι ενέργειες της δεν απειλούν κανέναν, ενώ αν μια άλλη χώρα πράξει με την σειρά της το ίδιο, θεωρεί τις ενέργειες αυτές προκλητικές και επιθετικές εις βάρος της, *«Ο αντίπαλος σε μία κατάσταση αντιπαράθεσης, δεν μπορεί βέβαια να μπει στη θέση του άλλου. Όσο και να το επιχειρήσει νοερά δεν μπορεί να είναι ποτέ απόλυτα βέβαιος ότι ο άλλος δεν θα τον βλάψει αν του δοθεί η ευκαιρία.»* (Ηρακλείδης, Α., 2015).

2.4 Η Παγίδα του Θουκυδίδη.

2.4.1 Θουκυδίδης και Πελοποννησιακός Πόλεμος.

Πολύ συχνά στην σημερινή εποχή αναφερόμαστε στην έννοια της λεγόμενης *«Παγίδας του Θουκυδίδη»*. Τι σημαίνει ωστόσο αυτή η επονομαζόμενη «παγίδα» στις διεθνείς σχέσεις και στις σχέσεις μεταξύ των κρατών;

Για να βάλω τα πράγματα σε μια σειρά, ο Θουκυδίδης ήταν ένας ιστορικός της αρχαίας Ελλάδας του 5^{ου} αιώνα π.Χ., πληροφορίες για την ζωή του οποίου δεν έχουμε πάρα πολλές, παρά μόνο από πληροφορίες που πηγάζουν από το ίδιο το έργο του ιστορικού, καθώς και από αναφορές άλλων αρχαίων λογοτεχνών και ιστορικών, όπως του Πλούταρχου. Σκοπός του δεν είναι η παρουσίαση της αυτοβιογραφίας του αλλά η καταγραφή και η παρουσίαση της πολύ σπουδαίας για την ιστορία της Ελλάδας, σύγκρουσης μεταξύ της Αθηναϊκής και της Πελοποννησιακής συμμαχίας με σκοπό να αφήσει το έργο του σαν παρακαταθήκη στους επόμενους «κτῆματος ἐς αἰεί» (Αμφιλόχιος Παπαθωμάς, 2016). Εντοπίζει, ξεχωρίζει και καταγράφει, τόσο τις αφορμές, όσο και τις πραγματικές αιτίες της έναρξης του Πελοποννησιακού Πολέμου, και την παύση της τριακονταετούς ειρήνης μεταξύ των δυο πλευρών. Κατά τον Θουκυδίδη η πραγματική αιτία του πολέμου ήταν ο φόβος που δημιουργήθηκε στους Πελοποννησίους από την τεράστια άνοδο της Αθηναϊκής δύναμης και ηγεμονίας στον ελλαδικό χώρο, σε τέτοιο βαθμό, που φαινόταν ότι αν δεν έπρατταν κάτι άμεσα για να την περιορίσουν, σε λίγο καιρό θα ήταν αδύνατο να την αναχαιτίσουν είτε στρατιωτικά είτε πολιτικά, «...τούς Ἀθηναίους ἡγοῦμαι μεγάλους γενομένους καί φόβον παρέχοντας τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀναγκάσαι ἐς το πολεμεῖν» (Θουκυδίδης, Ιστορίαι). Ο Θουκυδίδης έχει χαρακτηριστεί από τους σύγχρονους, ως «Βίαιος Διδάσκαλος». Στο έργο του αναφέρει ότι η τραχύτητα, η σκληρότητα, η ωμότητα και η βία αποτελούν τον πυρήνα της ανθρώπινης υπόστασης, χαρακτηριστικά τα οποία παραμένουν κρυμμένα σε συνθήκες ειρήνης, αλλά σε καταστάσεις πίεσης και πολέμου, οδηγούν τον άνθρωπο σε κτηνώδεις πράξεις ξυπνώντας τα σκληρά του αυτά ένστικτα πέρα από την λογική (Αμφιλόχιος Παπαθωμάς, 2016).

Ο ιστορικός βλέποντας ότι και οι δυο πλευρές ήταν στο απόγειο της δυνάμεως τους, και βλέποντας όλες τις υπόλοιπες πόλεις κράτη της Ελλάδας να τάσσονται με το ένα ή το άλλο στρατόπεδο, θεώρησε ότι αυτή η σύγκρουση θα ήταν μεγαλύτερη και πιο εκτεταμένη από κάθε άλλη προηγούμενη (Θουκυδίδης, Ιστορίαι). Αξίζει να σημειώσουμε, ότι η δύναμη των δυο πλευρών ξεπερνούσε εκείνη την περίοδο ακόμα και την δύναμη τους, κατά τις περιόδους των ένδοξων Περσικών πολέμων. Σε πολλά σημεία του έργου του ο Θουκυδίδης αναφέρει τους λόγους της έναρξης του πολέμου, λέγοντας πως καθώς οι Αθηναίοι γίνονταν ολοένα και πιο ισχυροί, ο φόβος και η ανασφάλεια κατέλαβαν τους Λακεδαιμονίους, οδηγώντας τους στην κήρυξη του πολέμου απέναντι στους Αθηναίους. (Θουκυδίδης, Ιστορίαι).

Οι Σπαρτιάτες ακολουθώντας την δική τους πολιτική ουδετερότητας και εσωστρέφειας, σε θέματα εξωτερική πολιτικής, βρίσκονται πρώτοι φορά προ των «ευθυνών» τους ως ηγέτιδα δύναμη της Πελοποννησιακής συμμαχίας, όταν σε ένα συνέδριο, οι Κορίνθιοι κατηγορήσαν τους Αθηναίους για επεκτατική πολιτική εις βάρος τους και κάλεσαν την Σπάρτη να πάρει θέση και να τους βοηθήσει σαν μεγαλύτερη σύμμαχος, τους οποίους αρχικά κατηγορήσαν για αδράνεια μπροστά στην προκλητική πολιτική επέκτασης των Αθηναίων (Αμφιλόχιος Παπαθωμάς, 2016). Τους κατηγορούν ότι αν δεν πάρουν μέτρα απέναντι τους, η δύναμη της Αθήνας θα πάρει τεράστιες διαστάσεις αν δεν δράσουν άμεσα για να την περιορίσουν, *«...καί τῶν δε ὑμεῖς αἴτιοι, τό τε πρῶτον ἔασαντες αὐτοὺς τήν πόλιν μετὰ τα Μηδικά κρατύναι καί ὕστερον τά μαρκά στήσαι τείχη...»* (Θουκυδίδης, Ιστορίαι), ενώ συμπληρώνουν πως οι Αθηναίοι καταπατούν και παραβιάζουν τα συμφέροντα της συμμαχίας τους χωρίς φόβο, ενώ ισχυρίζονται πως η πολιτική που ακολουθούν μέχρι τώρα οι Λακεδαιμόνιοι της ουδετερότητας και της παθητικότητας, δεν αποφέρει κανένα αποτέλεσμα, μιας και οι Αθηναίοι το εκμεταλλεύονται σαν ένδειξη αδυναμίας (Αμφιλόχιος Παπαθωμάς, 2016). Σε αυτό το σημείο οι σύμμαχοι Κορίνθιοι προσέβαλλαν ευθέως τους Σπαρτιάτες για την στάση που κρατούσαν μέχρι τότε και την αδράνεια τους, επιδιώκοντας να τους αφυπνίσουν με σκοπό την αλλαγή της τακτικής τους, την άμεση ανάληψη δράσης, ακόμα και την κήρυξη του πολέμου εναντίο των Αθηναίων, ενώ σε καμία περίπτωση δεν επιθυμούσαν την εφαρμογή πολιτικής κατευνασμού από πλευράς Σπάρτης (Θουκυδίδης, Ιστορίαι). Η πολιτική που πρότεινα οι Κορίνθιοι να ακολουθήσουν σαν συμμαχία, έχει μια μορφή ενεργητικής επιθετικής άμυνας, προς προάσπιση των συμφερόντων και την ασφάλειας ολόκληρης της Πελοποννησιακής συμμαχίας (Θουκυδίδης, Ιστορίαι).

Οι Πελοποννήσιοι κατηγορήσαν τους Αθηναίους για επιθετική εξωτερική και επεκτατική πολιτική εις βάρος τους, η οποία καταπατά τα συμφέροντα τους και θέτει σε κίνδυνο της ασφάλεια τους. Παράλληλα, κατηγορήσαν τους Αθηναίους για σκληρή και ηγεμονική στάση απέναντι στις συμμαχικές πόλεις κράτη τους. Στις κατηγορίες αυτές, οι Αθηναίοι απάντησαν από τη πλευρά τους κάνοντας μομφή προς τους Σπαρτιάτες ότι οι αποστασίες και οι ανταρσίες που γίνονται από τους δικούς τους συμμάχους στην Αθηναϊκή συμμαχία, υπονοώντας ότι ήταν προς όφελος και πολύ πιθανόν υποκινούμενες από την Σπάρτη *«...καί γάρ ἂν αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς ἐγίνοντο καί οὐκ ἀσφαλές ἔτι ἐδόκει εἶναι... ἀνέντας κινδυνεύειν»* (Θουκυδίδης, Ιστορίαι). Έτσι και αυτοί από την πλευρά τους εκλάμβαναν της δράση αυτή της Σπάρτης ως επιθετική προς αυτούς, με αποτέλεσμα να

αναγκαστούν να σκληρύνουν την στάση τους απέναντι στους συμμάχους τους, προκειμένου να μην εξασθενίσει η δύναμη τους. Υπενθυμίζουν την συμβολή τους στους αγώνες των Ελλήνων εναντίον των Περσών κατά τους Μηδικούς Πολέμους και καλούν τους Σπαρτιάτες να μην προβούν στην επίλυση των διαφορών τους μέσω αμοιβαίων επιθετικών ενεργειών αλλά να κάνουν χρήση ήπιων μέσων. Η στάση των Αθηναίων από την άλλη, στις κατηγορίες των Πελοποννησίων, κάθε άλλο παρά κατευναστική ήταν, όπως φαίνεται από τον λόγο του Περικλή προς τους Αθηναίους, ο οποίος τους καλούσε να μην υποχωρήσουν απέναντι στους Λακεδαιμόνιους και την διαφαινόμενη απειλή τους πολέμου, υποστηρίζοντας και στηρίζοντας την ορθότητα της πολιτικής της Αθήνας *«Τῆς μὲν γνώμης, ὧ Ἀθηναῖοι, αἰεὶ ταῆς αὐτῆς ἔχομαι, μὴ εἶκιν Πελοποννησίοις»* (Θουκυδίδης, Ιστορίαι). Από την άλλη κατηγορεί ο Περικλής με την σειρά τους Σπαρτιάτες, ότι αντί να λύσουν τις διαφορές τους όπως προβλέπει η τριακονταετής ειρήνη (μέσω διαιτησίας), προτίμησαν να καταφύγουν σε απειλές χρήσης βίας και στην εξαγγελία τελεσίγραφου προς τους Αθηναίους το οποίο σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσαν να δεχτούν (Θουκυδίδης, Ιστορίαι). Είναι χαρακτηριστικό ότι οι σχέσεις των δυο πλευρών ήταν σε μια ψυχροπολεμική κατάσταση, όπου η ανοχή της μια πλευράς δεν στις ενέργειες της άλλης φανερώνει αδυναμία. Έτσι αναπόφευκτα και οι δυο πλευρές σε έναν αγώνα αναμέτρησης των αντοχών και των αντανεκλαστικών του αντιπάλου τους, σκλήρυναν την στάση τους και απέφυγαν την λύση των διαφορών τους με ειρηνικά μέσα (Θουκυδίδης, Ιστορίαι).

2.4.2 Graham Allison και η Παγίδα του Θουκυδίδη.

Ο Graham Allison είναι ο πρώτος που μίλησε για την λεγόμενη παγίδα του Θουκυδίδη, αναφερόμενος στον αρχαίο Έλληνα ιστορικό και στον Πελοποννησιακό Πόλεμο, ο οποίος ξέσπασε εξαιτίας του αισθήματος του φόβου που προξένησε στους Σπαρτιάτες η μεγάλη άνοδος της Αθηναϊκής δύναμης (Graham Allison, 2015). Όπως και στον πρώτο Ά Παγκόσμιο Πόλεμο έτσι και στην σημερινή εποχή κανείς δεν περιμένει ότι οι χώρες και οι μεγάλες δυνάμεις της εποχής θα οδηγηθούν σε ένοπλη σύγκρουση και μάλιστα της έκτασης ενός παγκοσμίου πολέμου (Graham Allison, 2015) και θέτει το συλλογιστικό ερώτημα, αν το να θεωρούμε την πιθανότητα ενός πολέμου «αδιανόητη», ανταποκρίνεται όντως στην πραγματικότητα του σημερινού κόσμου και του διεθνούς συστήματος ή αν είναι απλά αδύνατο ο ανθρώπινος νους να αντιληφθεί τον πόλεμο σαν ένα πιθανό ενδεχόμενο *«Όταν λέμε ότι η έννοια του πολέμου είναι «ασύλληπτη», εννοούμε ότι είναι αδύνατο να συμβεί στον κόσμο ή είναι ασύλληπτο να το αντιληφθεί ο ανθρώπινος νους;»* (Graham Allison, 2015).

Ο Allison αναφέρει ότι και στην ιστορία πέρα από τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, συνολικά 16 φορές η ανθρωπότητα οδηγήθηκε σε κρίση εξαιτίας της ανόδου κάποιας δύναμης, που αμφισβητούσε την παντοδυναμία μιας άλλης υπερδύναμης, οδηγώντας στις 12 από αυτές σε ένοπλη σύγκρουση. Έτσι λοιπόν θέτει το ερώτημα αν οι ΗΠΑ και η Κίνα θα μπορέσουν να αποφύγουν αυτήν την λεγόμενη «Παγίδα του Θουκυδίδη» και συγκρίνοντας με τα υπόλοιπα ιστορικά παραδείγματα των τελευταίων 500 χρόνων (12 στις 16 περιπτώσεις κατέληξαν σε ένοπλη σύγκρουση), καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, ο πόλεμος μεταξύ των δύο πλευρών, τις επόμενες δεκαετίες, είναι πιο πιθανός από ότι μπορούμε εμείς να αντιληφθούμε (Graham Allison, 2015).

Για να υποστηρίξει την θέση του γύρω από την έννοια της «Παγίδας του Θουκυδίδη», ο Allison κάνει μια μικρή εξιστόρηση των γεγονότων του Πελοποννησιακού Πολέμου που ο αρχαίος ιστορικός ασχολήθηκε με σκοπό στην συνέχεια να το φέρει στο σήμερα, κάνοντας τον παραλληλισμό μεταξύ Σπάρτης-Αθήνας και ΗΠΑ-Κίνας, αναφέροντας πως ο Θουκυδίδης εστίασε στην πίεση που άσκησε η γρήγορη αλλαγή της ισορροπίας δυνάμεων των δυο πλευρών, καθώς η ανερχόμενη δύναμη αναζητά περισσότερη επιρροή και η μέχρι τότε κραταιά δύναμη, αρχίζει να νιώθει ανασφάλεια, φόβο και ανάγκη υπεράσπισης του status quo της (Graham Allison, 2015). Στην συνέχεια αναφέρεται στην περίπτωση του Α Παγκόσμιου Πολέμου υποστηρίζοντας ότι η αιτία του πολέμου ήταν πάλι για μια ακόμα φορά η αλλαγή της ισορροπίας δυνάμεων μεταξύ της Γερμανίας και των άλλων μεγάλων δυνάμεων της τότε εποχής, γεγονός που αποτελούσε απειλή για τα υπόλοιπα κράτη, καθώς η επιδίωξη της Γερμανίας για «πολιτική ηγεμονία και θαλάσσια επικράτηση» αποτελούσε υπαρκτή απειλή για την ανεξαρτησία των άλλων μεγάλων δυνάμεων (Graham Allison, 2015). Όσο απίθανος και αν φαίνεται ένας πόλεμος, τόσο καταστροφικός μπορεί να είναι. Οι σχέσεις αλληλεξάρτησης μεταξύ των κρατών, οικογενειακοί, οικονομικοί, πολιτικοί, πολιτιστικοί δεσμοί, δεν ήταν ικανοί να αποτρέψουν έναν πόλεμο, ούτε το 1914 ούτε και τώρα (Graham Allison, 2015).

Τέλος, ο Allison αναφέρεται στην κινεζική εξωτερική πολιτική από την εποχή του Deng Xiaoping και του δόγματος της Κίνας “hide and bide.”, μέχρι την εποχή του Xi Jinping και μια πολύ πιο εξωστρεφή πολιτική της Κίνας (Graham Allison, 2015). Καταγράφει τομείς της ραγδαίας ανάπτυξης της Κίνας συγκρίνοντας της σε κάποια σημεία με αυτή των ΗΠΑ, «...ο χαμηλότερος ρυθμός ανάπτυξης της Κίνας παραμένει τριπλάσιος από αυτόν των Ηνωμένων Πολιτειών...», τονίζοντας χαρακτηριστικά ότι σχεδόν το 40%

της συνολικής ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας, αφορούσε μόνο την κινέζικη οικονομία (Graham Allison, 2015). Παράλληλα, μιλάει και για το λεγόμενο «China Dream» και εκφράζει τους προβληματισμούς που υπάρχουν σχετικά με τις προθέσεις της Κίνας για τη θέση της στο παγκόσμιο διεθνές σύστημα, αφού η Κίνα κατά την άποψη του Πεκίνου, προσπαθεί να αποκαταστήσει της θέση της στο διεθνές σύστημα και την προώθηση των εθνικών της συμφερόντων, αξιώνοντας μικρότερο ρόλο, κατά τα λεγόμενα του, στην Ανατολική και Νότια Σινική Θάλασσα από ότι οι ΗΠΑ στην Καραϊβική και στον Ατλαντικό τον 20^ο αιώνα (Graham Allison, 2015). Κλείνοντας ο Allison εστιάζει στην ανάγκη αλλαγής της πολιτικής αντιμετώπισης της ανόδου της Κίνας έτσι ώστε να μην οδηγηθούν τα δυο κράτη στα λάθη που διέπραξαν τα αντίστοιχα κράτη του παρελθόντος που βρέθηκαν στην ίδια θέση. Υποστηρίζει πως και για τις δυο χώρες δεν υπάρχει η δικαιολογία της αναπόφευκτης σύγκρουσης, αλλά θα πρέπει να μάθουν από τις αντίστοιχες περιπτώσεις του παρελθόντος και να χαράξουν την δική τους πορεία αμοιβαίας κατανόησης και σταθερής και προσεκτικής στρατηγικής (Graham Allison, 2015).

3 Case study.

Για την εκπόνηση της εργασίας μου θα χρειαστεί να κάνω κάποιες υποθέσεις γύρω από την θεωρητική βάση, με την οποία σκέφτονται, σχεδιάζουν, αποφασίζουν και λειτουργούν τα κράτη στο διεθνές σύστημα. Οι υποθέσεις αυτές είναι απαραίτητες για την εργασία μου καθώς χρειάζεται μια βάση γύρω από την οποία θα αναπτύξω τα δεδομένα που θα συλλέξω από την βιβλιογραφία, να εντοπίσω το πώς αυτά αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και τέλος να μπορώ να οδηγηθώ σε συμπεράσματα. Για αυτό τον λόγο, θεωρώ ως δεδομένα τα παρακάτω:

- Το διεθνές σύστημα είναι άναρχο, δεν υπάρχει κεντρικό σύστημα ελέγχου και το πολιτικό σύστημα που επικρατεί είναι «πολιτική εν απουσία κυβέρνησης» (Fox William T. R, 1959).
- Οποιοδήποτε ρόλο η θέση ισχύος κατέχει κάποιο κράτος στο διεθνές σύστημα αποτελεί αποτέλεσμα της κατανομής ισχύος που υπάρχει εκείνη την χρονική περίοδο (Waltz Kenneth, 1979).
- Στο διεθνές σύστημα δεν υπάρχουν κανονισμοί και μέτρα που προστατεύουν τα κράτη από απειλές. Κάθε κράτος είναι υπεύθυνο για την δική του ασφάλεια και επιβίωση μέσα σε ένα αποκαλούμενο σύστημα «αυτοβοήθειας» (Meashaimer John, 2001). Υπέρτατο αξίωμα και θέληση των κρατών είναι η εξασφάλιση του εθνικού

τους συμφέροντος και η επιβίωση τους, ωστόσο αυτό δεν τα αποτρέπει από το να κάνουν συμμαχίες, συμφωνίες με άλλα κράτη, να συμμετέχουν σε ενώσεις κρατών καθώς και να αποδέχονται επίσης την ηγεμονία άλλων κρατών (Waltz Kenneth, 1979).

- Κάθε κράτος δρα με τρόπο ορθολογικό, έχοντας ως απώτερο σκοπό την μεγιστοποίηση των κερδών του, κάτω από οποιαδήποτε συνθήκη. Ο στόχος της μεγιστοποίησης των κερδών μπορεί πολλές φορές να οδηγήσει ακόμα και στην βία και την ένοπλη σύγκρουση με άλλα κράτη (Δράκος Ιωάννης, 2016).
- Τα κράτη σε περιπτώσεις που νιώθουν ότι απειλείται η ασφάλεια τους, προβαίνουν σε δράσεις εξισορρόπησης, μια αμυντική τακτική σύμφωνα με την οποία ένα κράτος αυξάνει την δύναμη του για την αντιμετώπιση μια απειλής (Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, 2007).
- Σύμφωνα με τους ρεαλιστές, οι διεθνείς οργανισμοί δεν μπορούν να περιορίσουν απόλυτα την ανεξάρτητη δράση των κρατών, καθώς η ισχύς των οργανισμών εξαρτάται από τα συμφέροντα και τη ισχύ των κρατών μελών τους (Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, 2007).

4 Το Μεταψυχροπολεμικό διεθνές σύστημα.

Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης (ΕΣΣΔ), στο παγκόσμιο διεθνές σύστημα δημιουργήθηκε ένα τεράστιο κενό ισχύος, από το προηγούμενο διπολικό σύστημα που επικρατούσε (Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, 2007). Αυτό το κενό που δημιουργήθηκε μπόρεσε σε όλη την έκταση του σχεδόν να το καλύψουν οι ΗΠΑ, ως ηγέτιδα δύναμη του ΝΑΤΟ, δηλαδή της πλευράς που «νίκησε» θα λέγαμε τον Ψυχρό Πόλεμο, αναδεικνύοντας της σαν την απόλυτη υπερδύναμη (Βλ. Αθανάσιος Πλατιάς, 1995). Στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ εστίασαν σε μεγάλο βαθμό στον λεγόμενο «εκδημοκρατισμό» των χωρών της Ευρώπης που προηγουμένως ανήκαν στην ΕΣΣΔ, με απώτερο σκοπό της σταθερότητα και τη ασφάλεια της Γηραιάς Ηπείρου (Κουσκουβέλης Ηλίας, 2000). Στην διαδικασία εκδημοκρατισμού οι ΗΠΑ προσπάθησαν να εγκαθιδρύσουν ένα δικό τους σύστημα αξιών και πολιτικών στον κόσμο, όπως αυτά εκφράζονταν από τα εκάστοτε συμφέροντα των κυβερνήσεων τους οδηγώντας πολύ γρήγορα σε πολέμους-στρατιωτικές επεμβάσεις των ΗΠΑ στην Μέση Ανατολή και συγκεκριμένα στο Ιράκ (Κουσκουβέλης Ηλίας, 2001).

Παρά την φαινομενική ηγεμονία των ΗΠΑ στο διεθνές σύστημα, οι επιστημονικοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι το σύστημα παραμένει μόνο προσωρινά μονοπολικό, μέχρις ότου να διαμορφωθεί ένα καινούργιο πολυπολικό ή διπολικό σύστημα του νέου αιώνα (Δράκος Ιωάννης, 2016). Σε κάθε περίπτωση οι ΗΠΑ όντας η παγκόσμια υπερδύναμη μετά τον Ψυχρό Πόλεμο, είναι σε ευνοϊκή θέση σε σχέση με οποιαδήποτε άλλη ανερχόμενη δύναμη (Αρβανιτόπουλος, 2003). Ο Waltz υποστήριξε ότι το διεθνές σύστημα συνέχισε να είναι σε κάποια μορφή διπολικό και μετά την λήξη του Ψυχρού Πολέμου, καθώς τα πυρηνικά που είχε στην κατοχή της η Ρωσία κατοχύρωνε την ασφάλεια της χώρας από εξωτερικές απειλές (Kenneth N. Waltz, 1993). Την ίδια στιγμή ξεκίνησε να παρουσιάζεται μια διασπορά στην κατοχή πυρηνικών όπλων και σε άλλες χώρες του κόσμου που σε συνδυασμό με την ολοένα αυξανόμενη δράση τρομοκρατιών και παραστρατιωτικών οργανώσεων, αλλά και της δράσης από τα λεγόμενα «κράτη ταραξίες» (πχ. Βόρεια Κορέα), δείχνουν ότι οδηγούμαστε σταδιακά ξανά σε ένα πολυπολικό σύστημα, εξαιτίας της ισχύος που δίνει στους εμπλεκόμενους η κατοχή και η απειλή χρήσης πυρηνικών όπλων (Christopher Preble, 2005). Ο πρωταγωνιστικός ρόλος των ΗΠΑ στον λεγόμενο «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας», δείχνει τις προθέσεις των ΗΠΑ να αποτελέσουν ένα όργανο επιβολής της διεθνούς τάξης στον κόσμο (Andrew Heywood, 2013).

Πέρα όμως από την στρατιωτική ισχύ που καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την ισορροπία ισχύος στο διεθνές σύστημα, η οικονομία διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην κατανομή της παγκόσμιας ισχύος (Michael J. Kryzanek, 1989). Πιο συγκεκριμένα, μετά την λήξη του Ψυχρού Πολέμου προωθήθηκε σε μεγάλο βαθμό η οικονομική παγκοσμιοποίηση. Πρώην κομμουνιστικά κράτη υιοθέτησαν το καπιταλιστικό και το φιλελεύθερο δημοκρατικό σύστημα των ΗΠΑ, ανοίγοντας νέους ορίζοντες και προοπτικές στην παγκόσμια οικονομία (Andrew Heywood, 2013). Ωστόσο βλέπουμε σταδιακά την αμφισβήτηση της παντοδυναμίας και της πρωτιάς της αμερικάνικης οικονομίας, την τρομακτική άνοδο της οικονομίας της Κίνας και άλλων κρατών της Ασίας όπως η Ινδία (Michael J. Kryzanek, 1989).

Στις δυο πρώτες δεκαετίες της νέας χιλιετίας βλέπουμε για πρώτη φορά στην ιστορία το κέντρο βάρους των εξελίξεων στην παγκόσμια οικονομία να μετατοπίζεται από την Ευρώπη προς την Ασία και την Άπω Ανατολή, ενώ παράλληλα εντοπίζουμε ότι στις τρεις ισχυρότερες οικονομίες του κόσμου, καμιά από αυτές δεν είναι ευρωπαϊκού κράτους (Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, 2015). Αν σκεφτούμε δε και το ενδεχόμενο μιας της στενής συνεργασίας της Κίνας με την Ινδία αλλά και την συμμετοχή της Ρωσίας σε αυτή την

συνεργασία, πολύ εύκολα παρατηρούμε ότι οι ΗΠΑ, πιθανόν, δεν θα είναι σε θέση να ρυθμίζουν και να πρωταγωνιστούν σε αποκλειστικότητα στις διεθνείς εξελίξεις (Δράκος Ιωάννης, 2016). Ο Heywood αναφέρει ότι «αν ο 19^{ος} αιώνας ήταν ο αιώνας της Ευρώπης και ο 20^{ος} ο αμερικάνικος αιώνας, ο 21^{ος} ίσως αποδειχτεί ο αιώνας της Ασίας» (Andrew Heywood, 2013).

4.1 Η θέση των ΗΠΑ στο διεθνές σύστημα του 21^{ου} αιώνα.

Οι ΗΠΑ αποτελούν μια χώρα η οποία έχει διαδραματίσει, όσο καμία άλλη χώρα στον πλανήτη, πρωταγωνιστικό ρόλο στην διαμόρφωση του διεθνούς συστήματος σήμερα. Οι εξωτερικές πολιτικές που ακολούθησε κατά τις διάφορες περιόδους της ιστορίας της διαφέρουν, καθώς άλλοτε χαρακτηρίζονταν από αυστηρή απομόνωση από τα διεθνή γεγονότα, και άλλοτε χαρακτηρίζονταν από δραστήρια εξωτερική πολιτική και εμπλοκή ακόμα και σε υποθέσεις ξένων κρατών, υποστηρίζοντας πολλές φορές ότι υπερασπίζονται το καλό της ανθρωπότητας και της δημοκρατίας (Henry Kissinger, 2014).

Στην μετά τον Ψυχρό Πόλεμο εποχή, οι ΗΠΑ έδρασαν κυρίως ρεαλιστικά, καθώς ακολουθώντας πολιτικές εξισορρόπησης, ανάσχεσης στον υπόλοιπο κόσμο (κυρίως Ασία και Ευρώπη) και επέμβασης σε περιοχές με γεωπολιτική και γεωστρατηγική σημασία. Ο έλεγχος των κύριων ενεργειακών αξόνων και αποθεμάτων της Ευρασίας (περιοχή της Κασπίας Θάλασσας), καθώς πολλών γεωστρατηγικών περιοχών της γης, θα επέτρεπε στις ΗΠΑ στο να ελέγχουν την άνοδο και αύξηση της ισχύος άλλων κρατών που θα ήθελαν πιθανόν στο μέλλον να αμφισβητήσουν την παντοκρατορία των ΗΠΑ (Patrick Tyler, 1992). Ο παρεμβατισμός που εφάρμοσαν οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ είχε δυο μορφές την «ήπια ισχύ» και την «σκληρή ισχύ», η οποία θα εφαρμοζόταν σε περιπτώσεις που η πρώτη αποτύγχανε (Robert Keohane, 2015).

Στην νέα διεθνή σκακιέρα που έχει ήδη αρχίσει να στήνεται στον τομέα των πρωτείων της παγκόσμιας ισχύος, οι ΗΠΑ είχαν δυο επιλογές ως προς την μέθοδο διατήρησης της πρωτοκαθεδρίας τους στο διεθνές σύστημα. Η μια προσανατολίζεται προς την μονοπολικότητα και στην προσπάθεια διατήρησης της. Σύμφωνα με αυτή την επιλογή, η ΗΠΑ θα πρέπει να δημιουργήσουν ένα διακρατικό σύστημα στην διεθνή κοινότητα, στο οποίο θα συμμετείχαν κράτη με ίδια ιδεολογική βάση και κοινά συμφέροντα. Στόχος αυτού του συστήματος θα είναι οι ΗΠΑ να παραμείνουν η ηγέτιδα δύναμη παγκοσμίως δημιουργώντας ένα ισχυρό πόλο κρατών γύρω από την άμεση και έμμεση επιρροή της, με σκοπό την αποτροπή δημιουργίας μιας άλλης παγκόσμια ισχυρής δύναμης, που θα

αμφισβητούσε την υπεροχή των ΗΠΑ στον κόσμο (Δόγμα Wolfowitz στο Zbigniew Brzezinski, 1998). Η άλλη επιλογή, προσανατολίζεται στην παγκόσμια διακυβέρνηση των ΗΠΑ μέσω ενός σταθερού πολυπολικού συστήματος. Η μέθοδος αυτή έγκειται περισσότερο στην φιλελεύθερη σχολή σκέψεις, όπου οι πολυπολικότητα και οι στενές και καλές σχέσεις με τα άλλα κράτη και τους διεθνείς οργανισμούς, θα προσδώσουν στις ΗΠΑ τη δυνατότητα του ελέγχου του διεθνούς συστήματος. Μέσα από την δημιουργία ενός σταθερού και ιεραρχικά δομημένου πολυπολικού συστήματος, αποφεύγει ταυτόχρονα και την άμεση εμπλοκή της χώρας σε υποθέσεις και ζητήματα κρατών σε όλο τον κόσμο (Robert Keohane, 2015).

4.1.1 Η στάση των ΗΠΑ απέναντι στην άνοδο της Κίνας.

Οι ΗΠΑ μπροστά στην τρομακτική άνοδο της ισχύος της Κίνας τα τελευταία χρόνια, η οποία θέτει σε μεγάλο βαθμό την παγκόσμια ηγεμονία των ΗΠΑ σε αμφισβήτηση, είχε δυο στρατηγικές επιλογές να κάνει (Shawn Brimley, 2008). Στην μια περίπτωση οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ θα αποδέχονταν χωρίς κάποια αντίδραση την άνοδο της Κίνας σε παγκόσμιο επίπεδο σε όλους του τομείς ισχύος (πολλές φορές να ξεπερνάει μάλιστα την ισχύ των ΗΠΑ) ενώ θα αποδέχονταν παράλληλα και την σφαίρα επιρροής των κρατών που θα δημιουργούνταν γύρω από την Κίνα. Σε αυτή την περίπτωση μιλάμε για μια στρατηγική κατευνασμού και φαινομενικής «υποχώρησης» των θέλω της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, μιας και η αποδοχή της ανόδου της Κίνας και της ανάδειξης της σε παγκόσμια υπερδύναμη θα έβλαπτε σε πολλές περιπτώσεις, σε μεγάλο ή μικρότερο βαθμό, συμφέροντα των ΗΠΑ στην Άπω Ανατολή και τον Ειρηνικό Ωκεανό (Shawn Brimley, 2008). Στην άλλη περίπτωση βέβαια, οι ΗΠΑ μέσω διάφορων μεθόδων περιορισμού της Κίνας, μέσω συμμάχων στην περιοχή αλλά και με την χρήση της ήδη κατέχουσας ισχύος από πλευράς τους, θα μπορούσαν να περιορίσουν δυναμικά την άνοδο της Κίνας, θέτοντας σε κίνδυνο όμως και τις δυο χώρες, καθώς μια ενδεχόμενη σύγκρουση των δυο οικονομικά και στρατιωτικά ισχυρότερων κρατών του κόσμου θα είχε σοβαρές επιπτώσεις και στις δυο πλευρές, ασχέτως του ποιος θα επικρατούσε αυτής της σύγκρουσης (Shawn Brimley, 2008).

Στο πέραςμα των χρόνων οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ που κλήθηκαν να πάρουν θέση και μέτρα απέναντι στην άνοδο της κινεζικής ισχύος διατυπώθηκαν διάφορες απόψεις και ιδέες γύρω από το πώς θα πρέπει να αντιδράσει η χώρα. Οι κύριες ιδεολογικές ενότητες που μπορούν να ενταχτούν αυτές οι απόψεις είναι οι εξής (Shawn Brimley, 2008):

- **Ηγεμονική Πολιτική:** Σύμφωνα με την οποία οι ΗΠΑ θα πρέπει να ακολουθήσουν μια στρατηγική περιορισμού της ισχύος της Κίνας και αποτροπής την ανάδειξης της σε υπερδύναμη ίσης ισχύος και μεγαλύτερης από τις ΗΠΑ. Στόχος της πολιτικής θα πρέπει να είναι η διατήρηση του status quo της παγκόσμιας αμερικάνικης ηγεμονίας (Barry R. Posen and Andrew L. Ross, 1997).
- **Συνεργατική Πολιτική:** Αποτελούσε μια στρατηγική βασισμένη στην φιλελεύθερη σχολή των διεθνών σχέσεων, σύμφωνα με την οποία, αντικειμενικός σκοπός της αμερικάνικης στρατηγικής θα πρέπει να είναι η σταθερότητα του διεθνούς συστήματος και η διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης. Επομένως βάσει αυτού του σκοπού, δεν θα πρέπει να εστιάσει στην αποτροπή της κινέζικης ισχύος αλλά στην συμμετοχή μιας ισχυρής Κίνας στους διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ, ΔΝΤ κλπ). Η στρατηγική αυτή στηρίζεται περισσότερο στην αρχή της αλληλεξάρτησης των κρατών μέσω του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης (Barry R. Posen and Andrew L. Ross, 1997).
- **Πολιτική Επιλεκτικής Εμπλοκής:** Η στρατηγική αυτή στηρίζεται στην αρχή της εξισορρόπησης ισχύος μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας, όπου οι ΗΠΑ δεν θα εμπλακούν αποτρεπτικά στην ανοδική πορεία την Κίνας, αλλά θα ενεργήσουν με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε με στρατηγικής σημασίας συμμαχίες, αύξηση της δικής τους ισχύος και αποφασιστικές κινήσεις στην περιοχή της Ασίας, η Κίνα να μην μπορέσει ποτέ να ξεπεράσει σε ισχύ αυτή της Αμερικάνικης. Επιθυμητή τελική κατάσταση είναι μια ισχυρή Κίνα, η οποία θα έχει αναπτυχθεί μέσα σε ένα καθορισμένο, από τα συμφέροντα των ΗΠΑ, οικονομικό, γεωπολιτικό και στρατιωτικό πλαίσιο (Barry R. Posen and Andrew L. Ross, 1997).
- **Πολιτική του Απομονωτισμού:** Η ελευθερία, η ειρήνη και η ευημερία του αμερικάνικου λαού αποτελεί τον απώτερο σκοπό αυτής της στρατηγικής. Οι υποστηρικτές της δεν βλέπουν κάποιο λόγο οι ΗΠΑ να επιδιώξουν την παγκόσμια ηγεμονία τους, αλλά στρέφονται σε μια πολιτική απομονωτισμού από τις άλλες χώρες, αποφεύγοντας πολιτικές του παρελθόντος που οι αμερικάνικες κυβερνήσεις εμπλέκονταν σε υποθέσεις ξένων κρατών. Η γεωγραφική απομόνωση της χώρας από τις άλλες ηπείρους, η τεράστια στρατιωτική και οικονομική της ισχύ καθιστούν την χώρα ανίκητη σε ξένες απειλές, και λειτουργούν αποτρεπτικά σε όποιον επιβουλεύεται την ασφάλεια των ΗΠΑ. Βάσει αυτών των κριτηρίων δεν θεωρούν ότι απειλείται η ασφάλεια της χώρας τους και προτείνουν την αποφυγή

στρατιωτικών επιχειρήσεων «εκδημοκρατισμού» και «σταθεροποίησης» σε άλλες χώρες, όπως στο παρελθόν. Στο πλαίσιο της άτυπης σινο-αμερικάνικης κόντρας ισχύος, προτείνουν ακόμα και την απεμπλοκή των ΗΠΑ από το ζήτημα της Ταϊβάν την Νοτίου Κορέας και από την ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Ασίας (Barry R. Posen and Andrew L. Ross, 1997).

4.1.2 Πολιτική Obama

Η πολιτική που υιοθέτησε ο αμερικάνος πρόεδρος Barack Obama κατά τα χρόνια της προεδρίας του απέναντι στην άνοδο της ισχύος της Κίνας, αποτελούσε κατά κύριο λόγο μια πολυδιάστατη πολιτική σε όλους τους τομείς ισχύος (οικονομικό, στρατιωτικό και πολιτικό τομέα), αλλά και μια πολιτική καθησυχασμού των συμμαχικών προς τις ΗΠΑ χωρών, καθώς αποτελούσαν μοχλό πίεσης προς την χώρα, για άμεσα και δραστικά μέτρα απέναντι στην Κίνα. Ο Obama στηρίχτηκε πάνω στους 5 βασικούς πυλώνες της αμερικάνικης πολιτικής:

1. την εγκαθίδρυση μιας δημοκρατικής ειρήνης σε όλο τον κόσμο
2. την προάσπιση του εθνικού εδάφους
3. την εξισορρόπηση ισχύος ανάμεσα στις Μεγάλες Δυνάμεις
4. την επιβολή κυρώσεων σε κάθε κράτος παρία
5. την επένδυση σε χρηστή διακυβέρνηση και συμμαχικές δυνατότητες στο εξωτερικό (Barry R. Posen and Andrew L. Ross, 1997).

Σε συνδυασμό με αυτούς τους βασικούς πυλώνες, εφάρμοσε μια ρεαλιστική και φιλελεύθερη πολιτική, υπό το φάσμα ενός πολυεταρικού διεθνούς συστήματος, μεταξύ των οποίων εταίρων οι ΗΠΑ είχαν πρωταγωνιστικό ρόλο (The White House, 2010).

Σε πρώτο χρόνο ο Barack Obama προώθησε την ανάπτυξη των Σίνο-Αμερικάνικων σχέσεων, μέσω του διαλόγου και της συνεργασίας, γύρω από θέματα ασφαλείας, οικονομίας και περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα, επιδίωξε την είσοδο των ΗΠΑ σε οργανισμούς της Ανατολικής Ασίας όπως η Ένωση Χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας (Association of Southeast Asian Nations ASEAN), την Οικονομική Συνεργασία Ασίας-Ειρηνικού (Asia Pacific Economic Cooperation - APEC), την Σύνοδο Κορυφής της Ανατολικής Ασίας (East Asia Summit) (Hillary R. Clinton, 2015), με απώτερο σκοπό την προώθηση των πολυμερών σχέσεων της χώρας με τις υπόλοιπες χώρες της Ασίας και την αύξηση της αλληλεξάρτησης. Η πολιτική ωστόσο που ακολούθησαν οι ΗΠΑ δεν είχε και

τα αναμενόμενα αποτελέσματα, καθώς η Κίνα δεν είχε την πρόθεση να δεσμευτεί μέσω διεθνών οργανισμών στο διεθνές σύστημα γύρω από τις ΗΠΑ και την Δύση αλλά ούτε να πάρει πρωταγωνιστικό ρόλο σε διεθνή ζητήματα, αντίθετα επιδίωκε στην αποκόμιση των μεγαλύτερων οφελών με το λιγότερο δυνατό κόστος (Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, 2007). Παράλληλα οι κινέζοι εκτιμώντας πως η οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2010, θα έπληττε σοβαρά την αμερικάνικη οικονομία, δεν είχαν καμία πρόθεση να συμβιβαστούν με τις επιταγές και τις προτάσεις των ΗΠΑ, αλλά αντίθετα έγιναν και πιο διεκδικητικοί από ότι τα προηγούμενα χρόνια (Δράκος Ιωάννης, 2016).

Έτσι λοιπόν ο Barack Obama αναδιοργάνωσε το πολιτικό του πλάνο και στράφηκε στην ενδυνάμωση των ΗΠΑ και των συμμαχιών του στην περιοχή της Ασία ξεκινώντας από την Μέση Ανατολή μέχρι την Ανατολική Ασία, σε μια προσπάθεια εξισορρόπησης της κινεζικής ισχύος. Σε αυτή την προσπάθεια οι ΗΠΑ προώθησαν οικονομικές, στρατιωτικές και διπλωματικές συμφωνίες με κράτη γύρω από την Κίνα και στην ευρύτερη περιφέρεια των κρατών του Ειρηνικού Ωκεανού δημιουργώντας την Συνεργασία των Κρατών του Ειρηνικού Ωκεανού (Trans-Pacific Partnership -TPP) καθώς και την εμπορική συμφωνία με τη Ν. Κορέα (South Korea Free Trade Agreement - FTA). Παράλληλα με αυτές τις συμφωνίες οι ΗΠΑ αύξησαν και την στρατιωτική τους παρουσία σε συμμαχικές τους χώρες (πχ Φιλιππίνες, Νέα Ζηλανδία, Βιετνάμ, Αυστραλία). Αυτές οι ενέργειες δεν αποσκοπούν στον στρατιωτικό, οικονομικό και εμπορικό αποκλεισμό της Κίνας, αλλά στον περιορισμό της επιρροής που ασκούσε η Κίνα στις γύρω χώρες της Ασίας. Εφόσον η Κίνα δεν επιθυμεί να συμμετέχει στο ήδη υπάρχον διεθνές σύστημα των κρατών, οι ΗΠΑ επιδίωξαν την δημιουργία ενός ισχυρού συστήματος χωρίς την Κίνα (Hillary R. Clinton, 2011).

Ο Obama εν τέλει οδηγήθηκε σε έναν συνδυασμό ρεαλιστικών πολιτικών και αποφάσεων, καθώς το εθνικό συμφέρον σε αυτές τις διμερείς σχέσεις με την Κίνα, μπήκε σε προτεραιότητα (Wei Ling, 2013). Ακολούθησε μια εξωτερική εξισορρόπηση με την δημιουργία συμμαχιών και ενός άξονα με συμμαχικά κράτη στην περιοχή (Stephen M. Walt, 2021), με απώτερο σκοπό την αναβάθμιση της θέσης των ΗΠΑ στην περιοχή στον στρατιωτικό, οικονομικό και θεσμικό τομέα.

4.1.3 Πολιτική Trump

Από την στιγμή που ανέλαβε την προεδρία των ΗΠΑ ο Donald Trump βλέπουμε αρκετές αλλαγές στην πολιτική που είχε χαράξει ο προκάτοχος του Barack Obama. Αρχικά σε οικονομικό επίπεδο ο Trump αποσύρθηκε από την συμφωνία TPP (Trans-Pacific Partnership). Στην συνέχεια σε γεωπολιτικό επίπεδο αύξησε κατά 9% τις δαπάνες σε στρατιωτικό εξοπλισμό στέλνοντας ένα ηχηρό μήνυμα τόσο σε συμμαχικές όσο και σε εχθρικές προς τις ΗΠΑ χώρες, καταφεύγοντας στην προώθηση και χρήση της λεγόμενης «σκληρής ισχύος» (Klaus Larres, 2017).

Η σιγουριά και η σταθερότητα στις σχέσεις των ΗΠΑ με τα άλλα κράτη, καθώς και η σταθερότητα που διακατείχε την εξωτερική πολιτική τους επί προεδρίας Obama, είναι πλέον παρελθόν. Ο Trump ανατρέπει και καταργεί παραδοσιακές συμφωνίες με συμμαχικά κράτη, και ανά πάσα στιγμή στρέφεται εναντίον οποιουδήποτε. Ο Trump χαρακτηρίζει την πολιτική του αυτή επιλογή ως την «ελαστικότητα» που πρέπει να διακατέχει τον αμερικάνικο λαό στην διαδικασία λήψης των αποφάσεων τους (Klaus Larres, 2017). Αυτή η αναθεωρητική στάση του, έκανε μεγάλα και καλοστημένα σχέδια να καταρρεύσουν, και να δώσουν την θέση τους σε πρόχειρα και βιαστικά σχέδια, τα οποία αποδόμησαν την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ. Παρά την αναθεωρητική του στάση βέβαια και τις δριμύεις κριτικές που άσκησε κατά της Κίνας κατά την προεκλογική του περίοδο, ο Trump δεν έθεσε σε αμφισβήτηση την συμφωνία ΗΠΑ-Κίνας για το “One China” (Mark Landler & Michael Forsythe, 2017), σύμφωνα με το οποίο οι ΗΠΑ αναγνωρίζουν επίσημα μια Κίνα σαν χώρα, αυτή της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (BBC News, 2021). Παράλληλα κατά τα πρώτα χρόνια της προεδρίας του Trump έγιναν συζητήσεις και συναντήσεις των προέδρων των δυο χωρών, όπου σημειώθηκε πρόοδος και συμφωνία μεταξύ των δυο πλευρών τόσο σε εμπορικά όσο και σε γεωπολιτικά θέματα, όπως η σοβαρότητα του πυρηνικού εξοπλισμού της Βόρειας Κορέας (Klaus Larres, 2017).

Οι αρχικές καλές σχέσεις των δυο πλευρών, πολύ γρήγορα μέσα στον ίδιο χρόνο χειροτέρεψαν, αφού καθώς η κυβέρνηση των ΗΠΑ απογοητεύτηκε από την στάση που κράτησε η Κίνα απέναντι στην αποπυρηνικοποίηση της Βορείου Κορέας, ενώ προχώρησε και σε κινήσεις που έθιγαν ξεκάθαρα τα κινεζικά συμφέροντα, όπως, ο εξοπλισμός της Ταϊβάν με πολεμικό υλικό, οι στρατιωτικές ασκήσεις του αμερικάνικου ναυτικού σε θάλασσες που η Κίνα θεωρεί δικές της, καθώς και η επιβολή κυρώσεων από πλευράς ΗΠΑ σε κινεζικές εταιρίες οι οποίες φαίνονταν να βοηθάνε την Βόρειο Κορέα σε παράνομες για το διεθνές δίκαιο πράξεις (Robert Sutter, 2017). Οι αλλαγές αυτές στην εξωτερική πολιτική

των ΗΠΑ απέναντι στην κινεζική πολιτική, δεν επέτρεψαν την αρχικά καλή συνεργασία που φαινόταν να αναπτύσσεται μεταξύ των δυο χωρών. Αντίθετα προσέδωσαν μεγάλη αστάθεια στις μεταξύ τους σχέσεις και μεγαλύτερη αβεβαιότητα για την πορεία των εξελίξεων από ότι στην περίοδο της προεδρίας του Barack Obama (Robert Sutter, 2017). Η πολιτική “Pivot to Asia” του Obama φαίνεται να βρίσκει ένα τέλος (Kenneth G. Lieberthal, 2011). Η ενασχόληση του Trump με άλλα θέματα εξωτερικής πολιτικής στην περιοχή της Μέσης Ανατολής αλλά και σε θέματα εξωτερικής πολιτικής με την Ρωσία, καθώς και οι δηλώσεις εντυπωσιασμού, που συνήθισε να κάνει ο Trump, έθεσαν τις Σινο-Αμερικανικές σχέσεις σε δεύτερη μοίρα. Εν συνεχεία, το ξέσπασμα της πανδημίας του COVID-19 και η αρχική διάδοση του από την κινεζική πόλη Γουχάν, αποτέλεσε αφορμή για τον αμερικάνο πρόεδρο να κατηγορήσει εμμέσως αλλά και ευθέως την Κίνα για αυτήν την πανδημία, μεγαλώνοντας ακόμα περισσότερο το διπλωματικό χάσμα μεταξύ των δυο χωρών (Jerome Viala-Gaudefroy, 2020). Το κομβικό σημείο αλλαγής της αμερικάνικης εξωτερικής πολιτικής απέναντι στην Κίνα είναι ο χαρακτηρισμός της Κίνας από τον Trump σαν «στρατηγικό ανταγωνιστή» (strategic competitor) (Andrew J. Nathan, 2021).

4.1.4 Πολιτική Biden

Η πολιτική του αμερικάνου προέδρου Joe Biden συνέχισε και διαδέχθηκε τον χαρακτηρισμό της Κίνας ως στρατηγικό ανταγωνιστή. Η διαφορά όμως στην περίπτωση αυτή είναι ότι όντως ο Biden κινείται στρατηγικά και ανταγωνιστικά απέναντι στην Κίνα με πιο σταθερή πολιτική γραμμή χωρίς να αναδεικνύει τις αδυναμίες των ΗΠΑ όπως έκανε ο προκάτοχος του Trump (Andrew J. Nathan, 2021). Η στρατηγική του Biden προσανατολίζεται στο να δυναμώσει την Αμερική και όχι να αποδυναμώσει την Κίνα (εσωτερική εξισορρόπηση). Θέλει να χρησιμοποιήσει την άνοδο της Κίνας όπως την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου οι πρόεδροι Eisenhower και Kennedy εκμεταλλεύτηκαν το λεγόμενο «Sputnik moment» (Remy Melina, 2010), για να δώσουν στην αμερικάνικη κοινωνία την ώθηση για μεγαλύτερη προσπάθεια για κοινωνική και οικονομική πρόοδο. Η πρόθεση του Biden αποτυπώνεται στις φράσεις του “*United States must build back better or else China will eat our lunch*” (BBC News, 2021). Ο ανταγωνισμός μεταξύ των δυο πλευρών είναι αναπόφευκτος και θα έρθει ακόμα και με την χρήση των διπλωματικών μέσων και της ήπιας ισχύος.

Πρώτη ενέργεια το προέδρου Biden είναι να αποκαταστήσει την θέση των ΗΠΑ τόσο στο διεθνές σύστημα από άποψη κύρους και αξιοπιστίας, όσο και μεταξύ των παραδοσιακών της συμμάχων, οι σχέσεις με τους οποίους χάλασαν σε μεγάλο ποσοστό από

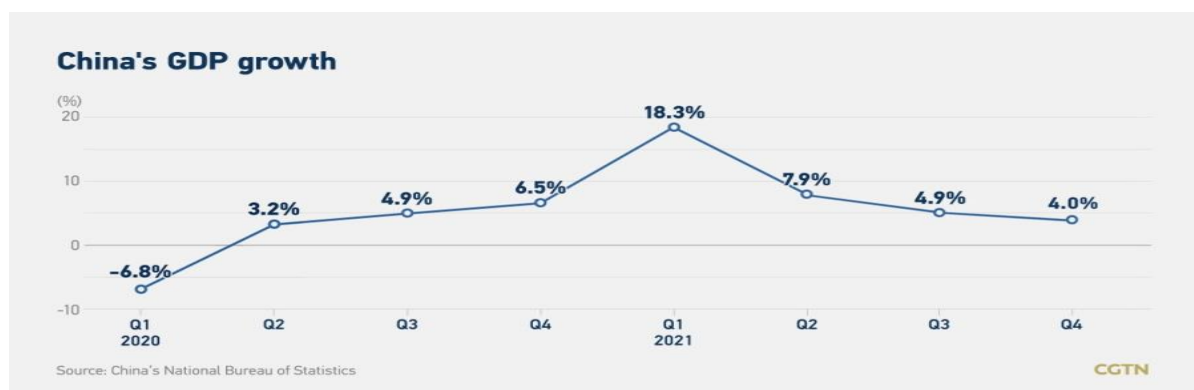
τις πολιτικές του Trump. Σημαντικό βήμα σε αυτή την κατεύθυνση είναι η αποκατάσταση των σχέσεων των ΗΠΑ με την Ιαπωνία (όσων αφορά την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ προς την Κίνα και την ασφάλεια της Ταϊβάν) , με τους συμμάχους τους στο NATO, την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και της θέσης των ΗΠΑ στους διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ, Συμβούλιο Ασφαλείας κλπ) (Andrew J. Nathan, 2021). Ωστόσο η πολιτική των ΗΠΑ προς την Κίνα, σύμφωνα με την κυβέρνηση Biden, δεν πρέπει να στηρίζεται στους συμμάχους τους καθώς δεν έχουν τα ίδια συμφέροντα και επιδιώξεις στο συγκεκριμένο ζήτημα. Ο μοχλός πίεσης της πολιτικής Biden προς την Κίνα κατά κύριο λόγο είναι η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την κινεζική κυβέρνηση καθώς και οι παραβιάσεις κάποιων διεθνών κανόνων διεθνούς δικαίου. Η ανάδειξη αυτών των αδύναμων σημείων της Κίνας, αμαυρώνουν σε μεγάλο βαθμό την εικόνα της Κίνας στις υπόλοιπες χώρες υποβαθμίζοντας την στα μάτια πολλών κρατών, μειώνοντας τις δυνατότητες της Κίνας να ασκήσει παγκόσμια επιρροή. Η ανάδειξη της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κατασταλτικότητας του κινεζικού καθεστώτος, αντανακλούν την εύθραυστη ισορροπία στο εσωτερικό της χώρας μειώνοντας παράλληλα την ισχύ της Κίνας στον στρατηγικό ανταγωνισμό με τις ΗΠΑ (Andrew J. Nathan, 2021). Τέλος ένα ακόμα σημείο πάνω στο οποίο στηρίζεται η πολιτική του Biden, είναι η αποσύνδεση των δυο χωρών από την αλληλεξάρτηση που υφίσταται σε πολλούς τομείς οι εδράζονται κυρίως σε θέματα εθνικής ασφαλείας, και του κυβερνοχώρου, για τον περιορισμό των δυνατοτήτων κατασκοπείας και παρακολούθησης από τις κινεζικές μυστικές υπηρεσίες (Andrew J. Nathan, 2021).

4.2 Η θέση της Κίνας στο διεθνές σύστημα του 21^{ου} αιώνα.

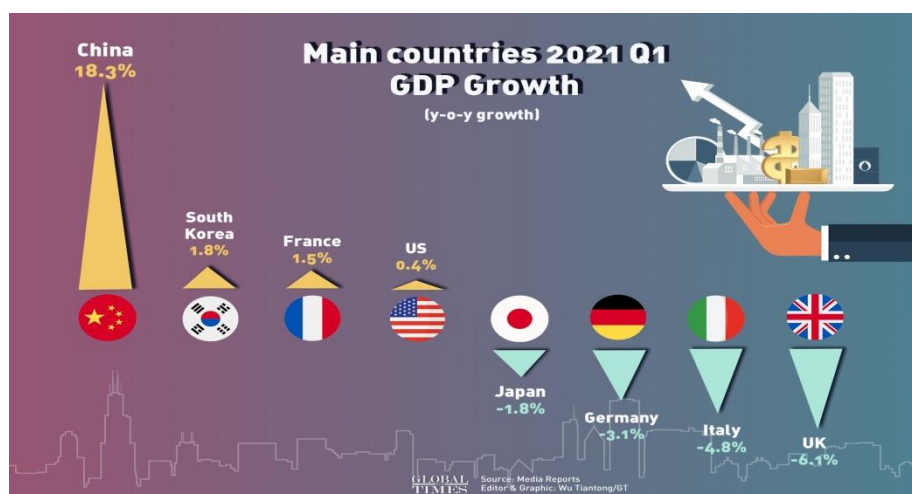
4.2.1 Η οικονομική άνοδος της Κίνας

Το σημείο καμπής της εξέλιξης και της προόδου της Κίνας προς την ανοδική της πορεία σε τέτοια επίπεδα που να ανταγωνίζεται και να ξεπερνά σε πολλούς δείκτες ισχύος τις ΗΠΑ, ήταν η άνοδος στην εξουσία του Deng Xiaoping το 1976. Το πλάνο του ήταν να υιοθετήσει η Κίνα το οικονομικό μοντέλο της ελεύθερης αγοράς που χρησιμοποιούσε ο υπόλοιπος κόσμος, προσαρμοσμένο όμως στην σοσιαλιστική πολιτική που ακολουθεί η χώρα (Xiaoping Deng, 1995). Το άνοιγμα της οικονομίας, έφερε επενδύσεις στην χώρα όπως η τραπεζική εταιρία επενδύσεων Goldman Sachs το 1990 (Goldman Sachs website, 2021). Με την είσοδο της χώρας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (World Trade Organization) το 2001, οι καθαρές εισροές ξένων επενδύσεων στην χώρα εκτινάχθηκαν από τα 104.1 δισεκατομμύρια δολάρια του 2005, στα 243.7 δισεκατομμύρια το 2010 και

στα 155.8 δισεκατομμύρια το 2019¹. Σε αυτή την κατεύθυνση των επενδύσεων και της οικονομικής προόδου, χαρακτηριστική είναι και η αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (GDP) της χώρας. Το 2000 το ΑΕΠ της χώρας ανερχόταν στα 1.2 τρισεκατομμύρια δολάρια ενώ το 2010 ανέβηκε στα 6 τρις και το 2019 ανέβηκε στα 14.2 τρισεκατομμύρια δολάρια. Σήμερα το ΑΕΠ της χώρας βρίσκεται στα 17.7 τρις δολάρια με ολοένα αυξανόμενη ανοδική πορεία².

Εικόνα 1 Η ανάπτυξη του ΑΕΠ της Κίνας μέσα στο 2021, πηγή <https://news.cgtn.com/news/2022-01-17/China-s-GDP-tops-114-36-trillion-yuan-in-2021-16T64Jt0na8/index.html>

Εικόνα 2 Η ανάπτυξη του ΑΕΠ της Κίνας στο πρώτο τέταρτο του 2021 σε σχέση με άλλες οικονομίες παγκοσμίως πηγή <https://www.globaltimes.cn/page/202105/1224545.shtml>

¹ Τα δεδομένα είναι αναρτημένα στην σελίδα The World Bank, διαθέσιμα στο <https://www.worldbank.org/en/country/china/publication/china-economic-update-december-2021> τελευταία πρόσβαση 19/4/2022.

² Τα δεδομένα είναι αναρτημένα στην σελίδα The World Bank, διαθέσιμα στο <https://www.worldbank.org/en/country/china/publication/china-economic-update-december-2021> τελευταία πρόσβαση 19/4/2022.

4.2.2 Η διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής της Κίνας στον 21^ο αιώνα

Η μετά τον Ψυχρό Πόλεμο εποχή βρίσκει την Κίνα να έχει σαν κύριες προτεραιότητες την οικονομική και πολιτική σταθερότητα και ανάπτυξη ενώ για την επίτευξη της σταθερότητας στην χώρα γίνεται μια απόπειρα εκσυγχρονισμού και οργάνωσης του κινεζικού στρατού. Μέσα στους στόχους της Κίνας ήταν και η διαμόρφωση μια ξεκάθαρης και σταθερής εξωτερικής πολιτικής και γεωπολιτικών διεκδικήσεων στην περιοχή της Ανατολικής Ασίας (Nicholas D. Kristoff, 1993). Για αυτό τον λόγο έπρεπε να παραμείνουν σταθεροί και να διατυπώσουν με σαφήνεια την στάση τους γύρω από τα ζητήματα της Ταϊβάν, του Χονγκ Κονγκ και των νήσων την Ανατολικής Θάλασσας την Κίνας (Nicholas D. Kristoff, 1993). Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, το 1992, η Κίνα υπέγραψε τη Συνθήκη Non-Proliferation Treaty (NPT), που είχε σαν σκοπό την διάδοση της περιφερειακής ειρήνης και της ασφάλειας στην περιοχή της Ανατολικής Ασίας (J. Mohan Malik, 2000). Παράλληλα η άνοδος της ισχύος της Κίνας την περίοδο της προεδρίας του Χου Τζιντάο, συνοδεύτηκε από το δόγμα της «ειρηνικής ανόδου» της Κίνας, ανάμεσα στις υπερδυνάμεις του κόσμου, διαβεβαιώνοντας ότι η άνοδος της ισχύος της δεν αποτελεί κίνδυνος για κανέναν, αλλά θα αποτελούσε έναν συνεργάσιμο εταίρο σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο συνομιλιών και συνεργασίας (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China website, 2003). Κομβικό σημείο για την εξωτερική πολιτική που ακολούθησε η Κίνα μετά του 2003, ήταν οι στρατιωτικές επιχειρήσεις των ΗΠΑ στο Ιράκ με τον λεγόμενο «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας». Η Κίνα έκτοτε επικεντρώθηκε σε μεγάλο βαθμό στις πέντε αρχές της εξωτερικής της πολιτικής που είχαν διατυπώσει σαν χώρα ήδη από το 1950. Αυτές οι πέντε αρχές ήταν:

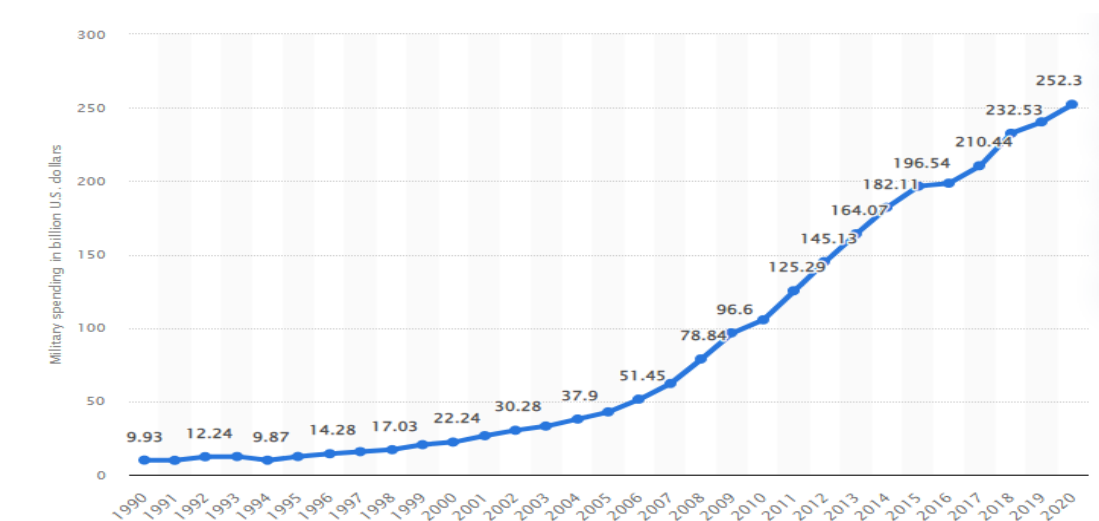
1. Αμοιβαίος σεβασμός της εθνικής κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας των άλλων κρατών
2. Αμοιβαία μη επίθεση με άλλα κράτη
3. Μη επέμβαση στο εσωτερικό άλλων κρατών
4. Ισότητα μεταξύ των κρατών και πορεία προς το κοινό όφελος
5. Ειρηνική συνύπαρξη (George N. Tzogopoulos, 2021).

Ως μέλος της παγκόσμιας οικονομίας η Κίνα χτυπήθηκε και αυτή με την σειρά της από την παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεκίνησε να κάνει την εμφάνιση της μετά το 2008. Ωστόσο η κινεζική κυβέρνηση μπόρεσε να προστατέψει την οικονομία της χώρας με μια σειρά από μέτρα τα οποία αφορούσαν το κούρεμα των επιτοκίων, την ενθάρρυνση του

τραπεζικού δανεισμού και την διενέργεια μεγάλων έργων υποδομής στην χώρα (Wayne M. Morrison, 2014).

Η ανάληψη της κινεζικής ηγεσίας από τον πρόεδρο Xi Jinping συνοδεύτηκε από την ρητορική του, για το λεγόμενο “dream of the Chinese people” και το “the road to rejuvenation” (Ren Xiaosi, 2018). Στόχος του ήταν η σκληρή δουλειά, των προηγούμενων χρόνων, προς την πρόοδο και την ανάπτυξη, να συνδυαστούν και με την τεχνολογική εξέλιξη της χώρας. Το φιλόδοξο οικονομικό σχέδιο του προέδρου ήταν να δοθεί έμφαση στην εσωτερική ανάπτυξη της χώρας, μέσω της χρήσης της τεχνολογίας σε θέματα εθνικής ασφάλειας και εύρεσης άλλων τομέων οικονομικής ανάπτυξης. Η τεχνολογία δεν θα χρησιμοποιούνταν μόνο για την παραγωγή πρώτων υλών αλλά και σε άλλους τομείς όπως η αεροδιαστημική, οι υπηρεσίες υγείας, ηλεκτρονικές συσκευές, το ιντερνέτ και η κινητή τηλεφωνία, τα logistics και η βιοιατρική (Deloitte website, 2014). Πάνω σε αυτό το πλάνο δημοσιεύτηκε το 2015 το σχέδιο “Made in China 2025”, σύμφωνα με το οποίο στόχος ήταν η Κίνα να σταματήσει να εισάγει τις απαραίτητες για την χώρα τεχνολογικές καινοτομίες, αλλά να τις παράγει η ίδια, με στόχο να μετατραπεί η χώρα σε παγκόσμιο τεχνολογικό ηγέτη (George N. Tzogopoulos, 2021).

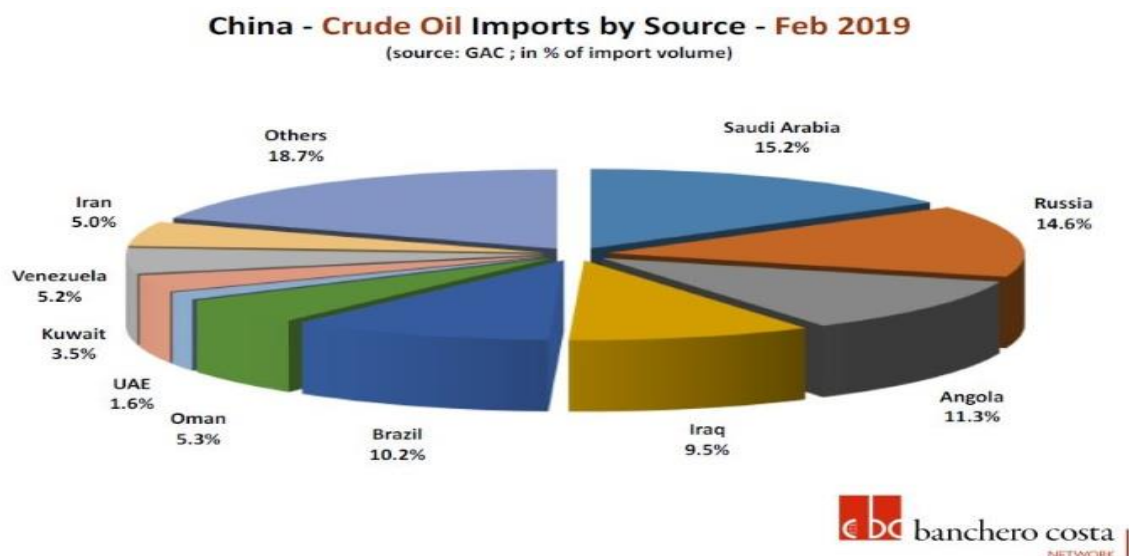
Η άνοδος της Κίνας κάτω από την προεδρία του Xi Jinping, αντιμετωπίζεται με πολύ καχυποψία από τις ΗΠΑ καθώς οι σχέσεις των δυο χωρών δεν είναι ξεκάθαρες, και οι προθέσεις και των δυο πλευρών δεν είναι ακόμα εμφανείς (Kenneth G. Lieberthal, 2011). Η Κίνα έχει αυξήσει σημαντικά τις δαπάνες στον στρατιωτικό εξοπλισμό όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα:

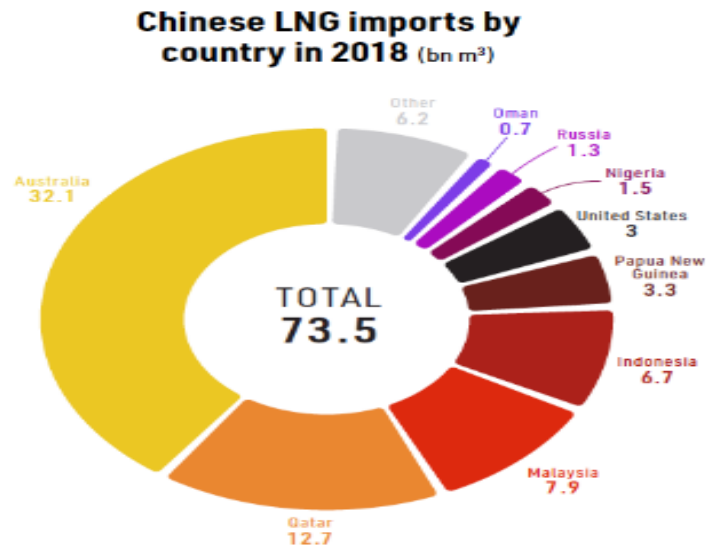
Εικόνα 3 Διάγραμμα στρατιωτικών δαπανών της Κίνας μέχρι το 2020 σε δισεκατομμύρια δολάρια \$ πηγή: <https://www.statista.com/statistics/267035/china-military-spending/>

Ταυτόχρονα οι κινεζικές αρχές αύξησαν τις έρευνες και τις μελέτες τους για τα σύγχρονα πεδία των μαχών εντάσσοντας στον μηχανισμό τους και τομείς της ασφάλειας όπως το διάστημα και ο κυβερνοχώρος (The State Council of the People's Republic of China website, 2015). Ζωτικά θέματα εσωτερικής ασφάλειας για την Κίνα αποτελούν η εδαφική της ακεραιότητα, δίνοντας μεγάλη έμφαση στα ζητήματα του Χονγκ Κονγκ, του Θιβέτ, της περιοχής Xinjiang, καθώς και στο ζήτημα της Ταϊβάν, το οποίο θα αναλύσω εκτενώς παρακάτω, αφού αποτελεί ένα από τα κύρια σημεία τριβής με τις ΗΠΑ. Σημαντικό θέμα εδαφικής ακεραιότητας για την χώρα αποτελεί και το ζήτημα της Νότιας Κινεζικής Θάλασσας, και το λεγόμενο “nine-dash line” που περιγράφει τις αξιώσεις της χώρας στην περιοχή (Srijan Shukla, 2020). Τέλος, πολύ σημαντική για την εξωτερική της πολιτική αποτελεί και η ενεργειακή ασφάλεια της χώρας. Στον τομέα αυτό η Κίνα ακολουθεί την τακτική του καταμερισμού της ενεργειακής εξάρτησης, καθώς προμηθεύεται την απαραίτητη για την χώρα ενέργεια, από πολλούς διαφορετικούς εταίρους σε διαφορετικές ηπείρους (Xinhua website, 2018).

Εικόνα 4 Εισαγωγές Κίνας σε πετρέλαιο κατά το έτος 2019, πηγή:
<http://www.bunkerportsnews.com/News.aspx?ElementId=cbf7a4ca-c918-4dfc-8b7c-c5d16376e3f9>

Εικόνα 5 Εισαγωγές της Κίνας σε αέριο κατά το έτος 2018, πηγή:
<https://www.naturalgasworld.com/china-pushes-gas-reforms-lng-condensed-73336>

4.3 Σύγκριση της στρατιωτικής ισχύος

Στον τομέα των εξοπλισμών, παρόλο που η Κίνα σημειώνει μεγάλη άνοδο και δαπανά μεγάλο μέρος του κρατικού τους προϋπολογισμού για να εξοπλίσει τις ένοπλες δυνάμεις της, οι ΗΠΑ στον τομέα αυτό υπερέχουν σε πολύ μεγάλο βαθμό απέναντι στην Κίνα. Για παράδειγμα, η Κίνα διαθέτει 350 πυρηνικές κεφαλές ,έναντι 5,550 (1.357 ανεπτυγμένες) που διαθέτουν οι ΗΠΑ (Stockholm International Peace Research Institute, 2020), ενώ τα 4,630 πολεμικά αεροσκάφη της Κίνας έρχονται αντιμέτωπα με τα 12,930, των ΗΠΑ(ArmedForces.eu). Τα πυρηνικά όπλα που έχουν στην διάθεση του οι Ηνωμένες Πολιτείες, υπερβαίνουν κατά πολύ τα απαιτούμενα πυρηνικά που χρειάζονται για να πλήξουν την Κίνα, σε περίπτωση που ξεσπάσει πυρηνικός πόλεμος, γεγονός που λειτουργεί αποτρεπτικά για την πλευρά της Κίνας, στο να ωθήσει μια πιθανή σύγκρουση μεταξύ τους στα άκρα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η πυρηνική πολιτική της Κίνας, ακολουθεί της γραμμή της ήπιας πυρηνικής αποτροπής, ενώ η χώρα και οι υποδομές της είναι ευάλωτες σε έναν τέτοιο ενδεχόμενο πόλεμο, σε αντίθεση με τις ΗΠΑ που είναι πιο κατάλληλα προετοιμασμένες ήδη από την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου με την Ρωσία (Mangesh Sawant, 2021). Συνεχίζοντας την σύγκριση των στρατών των δυο χωρών, αξίζει να αναφέρουμε ότι η Κίνα διαθέτει μόλις 2 αεροπλανοφόρα, έναντι 20 των Ηνωμένων Πολιτειών (Κώστας Μαυραγάνης,2022).

Μέχρι το 2011 είχαν εκσυγχρονιστεί, λιγότερο από το 30% των ενόπλων δυνάμεων ξηράς, αέρα και θάλασσας, και λιγότερο από το 55% των υποβρυχίων της χώρας. Έκτοτε

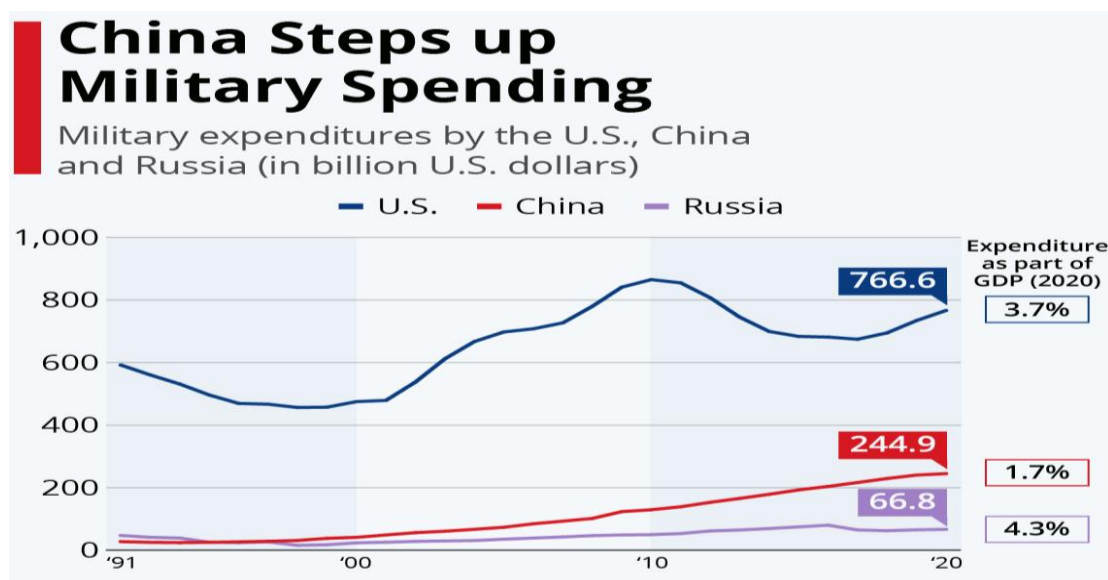
δεν έχουν αλλάξει και πολλά στην όλη κατάσταση καθιστώντας τον κινεζικό στρατό σχετικά απαρχαιωμένο σε σύγκριση με αυτό των ΗΠΑ (Jackson, et al).

Η Κίνα στηρίζει την άνοδο της και την πρόοδο της στην οικονομική της άνοδο και στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του κινεζικού λαού, προσφέροντας έτσι μια σταθερότητα στο εσωτερικό της χώρας. Η πιθανότητα ενός πολέμου θα έθετε την ανοδική οικονομική πορεία της Κίνας σε κίνδυνο με αποτέλεσμα την μείωση της βιομηχανικής παραγωγής, την αύξηση της ανεργίας, και την αποσταθεροποίηση της χώρας από το εσωτερικό της, επηρεάζοντας το αναπτυξιακό της πρόγραμμα (Mangesh Sawant, 2021).

Βλέπουμε λοιπόν ότι από την πλευρά της Κίνας, δεν φαίνεται να υπάρχει υπεροχή των δυνάμεων της έναντι των αμερικάνικων, σε ένα ενδεχόμενο πόλεμο. Τα οπλικά συστήματα τελευταίας τεχνολογίας που διαθέτουν οι ΗΠΑ, το εξελιγμένο σύστημα υποστήριξης (Logistics), καθώς και ο μεγαλύτερος αριθμός σύγχρονων και καίριων οπλικών συστημάτων, για την διενέργεια επιχειρήσεων σε υπερπόντιο επίπεδο στον Ειρηνικό Ωκεανό, καθιστούν τις αμερικάνικες ένοπλες δυνάμεις μεγάλο φαβορί στην περίπτωση ενός ολοκληρωτικού πολέμου (Mangesh Sawant, 2021). Επομένως, από πλευράς Κίνας δεν φαίνεται να υπάρχει ούτε το συμφέρον για μια ένοπλη σύγκρουση (που μπορεί να στεφθεί ως νικηφόρα) ούτε και οι ενδείξεις.

5. Σημεία τριβής μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας

Γεγονός είναι πως και οι δυο πλευρές αυξάνουν τους στρατιωτικούς εξοπλισμούς τους ενώ η ρητορική περί καχυποψίας περί των προθέσεων της άλλης πλευράς παραμένει σταθερή. Η Κίνα και οι ΗΠΑ έχουν μπει σε έναν άτυπο αγώνα ανάπτυξης και τεχνολογίας και στρατιωτικών εξοπλισμών (David C. Gompert, Astrid Stuth Cevallos, Cristina L. Garafola, 2016).

Εικόνα 6 Δαπάνες σε στρατιωτικό εξοπλισμό για ΗΠΑ-Κίνα-Ρωσία μέχρι το 2020, πηγή: <https://www.statista.com/chart/16878/military-expenditure-by-the-us-china-and-russia/>

Η αύξηση ωστόσο των στρατιωτικών εξοπλισμών της Κίνας, δεν σημαίνει απαραίτητα ότι προετοιμάζεται για κάποια σύγκρουση. Η Κίνα υποστηρίζει ότι οι εξοπλισμοί της είναι καθαρά αμυντικοί και ότι προασπίζουν τα εθνικά εσωτερικά τους συμφέροντα, με στόχο την διαχείριση των όποιων εντάσεων προκύπτουν, με τέτοιο τρόπο που να μην επηρεάζουν την σταθερότητα και την ειρήνη. Αξίζει να αναφέρουμε την Συνθήκη Non-Proliferation Treaty του 1992 για την προώθηση της ασφάλειας και της ειρήνης, καθώς και την ανακοίνωση της Κίνας για την «μη πρώτη χρήση» πυρηνικών που έκανε χώρα όταν το 1964 απέκτησε τις πρώτες της πυρηνικές κεφαλές (Department of Defense website, 2018). Ωστόσο η ολοένα εξέλιξη των πυρηνικών συστημάτων και η κατασκευή εξελιγμένων πυρηνικών κεφαλών, χερσαίων, θαλάσσιων και εναέριων πλατφορμών πυρηνικής εκτόξευσης, θέτει σε αμφισβήτηση από πλευράς ΗΠΑ τις προθέσεις της Κίνας για την αποφυγή χρήσης πυρηνικών μέσων (Department of Defense website, 2020). Επιπρόσθετα, οι ΗΠΑ έχουν τοποθετηθεί επί των διεκδικήσεων της Κίνας, χαρακτηρίζοντας τες ως «διεκδικητικές και επιθετικές». Ωστόσο δεν υπάρχουν εδαφικές

διαφορές και διεκδικήσεις μεταξύ των δυο χωρών, ενώ απουσιάζουν και οι άμεσες συγκρούσεις. Για αυτό το λόγο η ύπαρξη εντάσεων, επιθετικής ρητορικής μεταξύ αντιπροσώπων και οι χαρακτηρισμοί που ανεβάζουν την ένταση και χειροτερεύουν τις σχέσεις των δύο πλευρών, δεν αποκλείουν και την διενέργεια συζητήσεων και την επίτευξη συμφωνιών, οι οποίες αποκλιμακώνουν κάθε φορά όποια ένταση προκύπτει (George N. Tzogopoulos, 2021). Η σταθερότητα και η «πολιτική της υπομονής» που ακολουθήθηκε από τον Obama αντικαταστάθηκε από την απρόβλεπτη και ασταθή πολιτική του Trump και η ανταγωνιστική πολιτική που ακολουθεί ο Biden δυσχεραίνουν τις σχέσεις και τις συνομιλίες των δυο κρατών.

Η κόντρα και ο άτυπος ανταγωνισμός που έχει αναπτυχθεί μεταξύ Κίνας και ΗΠΑ, εστιάζεται σε κατά κύριο λόγο στο εξής ζήτημα. Ο τρόπος με τον οποίο συμπεριφέρεται η Κίνα, σε συνδυασμό με την άνοδο της ισχύος της, έρχεται σε αντίθεση με το διεθνές σύστημα και την παγκόσμια τάξη πραγμάτων, η οποία χαρακτηριζόταν ξεκάθαρα από τα συμφέροντα της Δύσης, και συγκεκριμένα των ΗΠΑ, μέσω της επικράτησης της βόρειο-ατλαντικής συμμαχίας, μετά την πτώση της Σοβιετικής Ρωσίας. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες χαρακτήρισαν την Κίνα το Δεκέμβριο του 2017, ως αναθεωρητική δύναμη (White House website, 2017). Η αύξηση των αμυντικών δαπανών των δύο χωρών αυξάνει και την καχυποψία μεταξύ τους. Οι ΗΠΑ ειδικά μετά το 2019 έκαναν πλήρη στροφή προς την εσωτερική στρατιωτική εξισορρόπηση σε σχέση με της αντίστοιχη ισχύ της Κίνας, θέλοντας να οδηγήσει την Κίνα στο να μην σκεφτεί ποτέ σαν σενάριο την ένοπλη σύγκρουση (US Department of Defense website, 2018). Από την άλλη πλευρά η Κίνα φαίνεται να συμμερίζεται περισσότερο τον σκεπτικισμό που ακολουθούν οι χώρες της Ευρώπης όσων αφορά την εμπλοκή σε πολέμους (Tzogopoulos, 2021). Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο οι Ηνωμένες Πολιτείες προσπαθούν να πετύχουν αυτόν το στόχο τους, ίσως οδηγήσουν εν τέλει σε αντίθετα από τα επιθυμητά αποτελέσματα. Από την πλευρά της Κίνας, όπως απεικονίζει το πρόγραμμα για τους στρατιωτικούς εξοπλισμούς SIPRI, και οι λευκές βίβλοι που εκδίδει η κινέζικη κυβέρνηση, προστατεύει τα εθνικά της συμφέροντα και θα συνεχίσει να το κάνει, παρόλο που οι ΗΠΑ την κατηγορούν ότι το κάνει με τρόπο διεκδικητικό και επιθετικό. Παράλληλα, κατηγορεί τις ΗΠΑ για παρεμβατισμό στις εσωτερικές υποθέσεις της χώρας. Στόχος της είναι η προάσπιση των εθνικών της συμφερόντων με απώτερο σκοπό την διαχείριση των εντάσεων με τρόπο που δεν θα επηρεάζει την σταθερότητα και την ειρήνη. Οτιδήποτε παρεκκλίνει από αυτή την κατεύθυνση δεν είναι επιθυμητό για την Κίνα καθώς, αποσταθεροποιεί το αναπτυξιακό της

πλάνο και υπονομεύει την ανάπτυξη στο εσωτερικό της χώρας (Tzogopoulos, 2021). Το κλειδί για την ειρηνική συνύπαρξη των 2 πλευρών είναι ο διάλογος και η εξασφάλιση της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ των δύο πλευρών. Οι ΗΠΑ επιθυμούν η Κίνα να ακολουθήσει τα χνάρια της και να ενταχτεί στο διεθνές σύστημα που έχει οργανωθεί από την Δύση. Επιδίωξη τους είναι η Κίνα να αναλάβει μερίδιο ευθύνης γύρω από θέματα που απασχολούν όλο τον πλανήτη κάνοντας την έναν χρήσιμο συνεργάτη, στα δικά της πρότυπα και επιθυμίες. Η Κίνα ωστόσο αρνείται να αναλάβει αυτόν τον ρόλο που της έχουν ετοιμάσει (Tzogopoulos, 2021).

Οι σινο-αμερικάνικες σχέσεις έχουν και πιο συγκεκριμένα σημεία τριβής πέρα από την αμοιβαία καχυποψία για την χρήση της στρατιωτικής τους ισχύος. Σε αυτό το σημείο θα παραθέσω μερικά από τα βασικά θέματα εξωτερικής πολιτικής, πάνω στα οποία οι δυο χώρες έχουν διαφορετικές τοποθετήσεις και επιδιώξεις, δίνοντας περισσότερο έμφαση στο θέμα της Ταϊβάν.

5.1 Βόρεια Κορέα

Ένα από τα σημεία τριβής των δύο χωρών είναι και η αντιμετώπιση της πυρηνικής απειλής της Βόρειας Κορέας και του απρόβλεπτου προέδρου της χώρας Κιμ Γιονγκ-ουν. Και οι δυο πλευρές είναι υπέρ του περιορισμού των πυρηνικών της χώρας, από διαφορετική ωστόσο πλευρά. Η Κίνα ανησυχεί για την διάδοση και την ευρεία κατοχή πυρηνικών όπλων από την Βόρειο Κορέα, ανησυχεί όμως παράλληλα και για το αμυντικό σύστημα Terminal High Altitude Area Defense system (THAAD) που έχουν εγκαταστήσει οι ΗΠΑ στην Νότιο Κορέα, για την προστασία της από μία πιθανή επιθετική ενέργεια από την Βόρειο Κορέα. Μπορεί το σύστημα αυτό να είναι αμυντικό, ωστόσο η αμερικάνικη παρουσία και η πιθανότητα ενίσχυσης της στην Κορεατική Χερσόνησο προκαλεί προβληματισμό στο Πεκίνο (George N. Tzogopoulos, 2021). Η Κίνα δεν θέλει να δει την Βόρειο Κορέα να καταστρέφεται, ούτε και θέλει να δει κάποια σύγκρουση (μικρής ή μεγάλης κλίμακας) πολύ κοντά στην ζωτική της περιφέρεια καθώς θα την επηρέαζε σε μεγάλο βαθμό.

Η Κίνα φαίνεται να επιθυμεί της διατήρηση της υπάρχουσας κατάστασης στην Κορεατική Χερσόνησο, καθώς από την μια επιθυμεί η Β. Κορέα να παραμείνει έως ένα βαθμό ισχυρή στην περιοχή, αλλά σε τέτοιο σημείο που να μην προκαλείται η αντίδραση και η μεγαλύτερη στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ στην Νότιο Κορέα. Από την άλλη η πλήρης αποπυρηνικοποίηση και η αποδυνάμωση της Β. Κορέας θα έδινε πολύ μεγαλύτερο

χώρο στην φιλική προς τις ΗΠΑ, Ν. Κορέα να ελέγξει και την Χερσόνησο της Κορέας, πράγμα το οποίο δεν επιθυμεί. Βλέπουμε λοιπόν ότι η Κίνα προσπαθεί στο ζήτημα αυτό να κινηθεί με μεγάλη ευελιξία ανάμεσα στις γραμμές αυτές που καθορίζουν το εθνικό της συμφέρον στην ζωτική της περιφέρεια (Oriana Skylar Mastro, 2021).

5.2 Νότια Κινεζική Θάλασσα

Οι αξιώσεις της Κίνας στην Νότια Κινεζική Θάλασσα προέρχονται από έναν χάρτη που είχε σχεδιάσει ο κινέζος γεωγράφος Yang Huairan το 1947. Οι διαμάχη για την περιοχή αφορά την Κίνα, τις Φιλιππίνες, την Ταϊβάν, το Βιετνάμ, την Ινδονησία, την Μαλαισία και το Μπρουνέι, και αφορά τα νησιά Spratly, Paracel, Scarborough Shoal, διάφορους υφάλους και ακατοίκητες βραχονησίδες και τα όρια των θαλάσσιων ζωνών στον κόλπο του Tonkin, καθώς η έκταση της περιοχής που διεκδικεί η Κίνα υπερκαλύπτει μεγάλο μέρος της έκτασης των ΑΟΖ των εν λόγω χωρών (Παναγιώτης Σωτήρης, 2021). Η Κίνα διεκδικεί πολλά από αυτά τα μικρά νησιά της περιοχής ενώ έχει προχωρήσει και στην κατασκευή τεχνητών νησιών σε σημείο που υπήρχαν ύφαλοι, και στην κατασκευή στρατιωτικών αεροδρομίων πάνω σε αυτά (Keck, Zachary, 2014).

Εικόνα 7 Οι διεκδικήσεις της Κίνας στην Νότια Κινεζική Θάλασσα,
πηγή: <https://www.dw.com/en/chinas-nine-dashed-line-has-no-basis-under-international-law/a-18609290>

Η νότια κινεζική θάλασσα είναι τεράστιας σημασίας για την Κίνα καθώς το 80% των εισαγωγών ενέργειας και το 39,5% του συνολικού εμπορίου της χώρας περνά από αυτή την θάλασσα (China Power, 2017). Επίσης εκτιμάται ότι η Θάλασσα της Νότιας Κίνας μπορεί να περιέχει 17,7 δισεκατομμύρια βαρέλια αργού πετρελαίου (Mark. J Valencia, 2006).

➤ **Οι ενέργειες της Κίνας στην περιοχή.**

Το 2010 η Κίνα ανακοίνωσε στις ΗΠΑ ότι το ζήτημα της Νότιας Κινεζικής Θάλασσας και οι αξιώσεις της αποτελούν κεντρικό εθνικό ζήτημα για την χώρα ισάξιο με αυτό της Ταϊβάν και του Θιβέτ. Το 2012 ένας κινέζικος στόλος θαλάσσιας περιπολίας κινήθηκε στα όρια της περιοχής που καθορίζεται από το “nine dash line” ενώ η ενέργεια αυτή μεταδόθηκε από την κινεζική τηλεόραση. Την ίδια χρονιά κινεζικά σκάφη έκοψαν τα καλώδια σεισμικών ερευνών του Βιετνάμ, στο δυτικό άκρο της περιοχής που ορίζεται από το “nine dash line” , σαν μια δήλωση από πλευράς της Κίνας ότι αυτά τα νερά της ανήκουν. Το 2013 Κίνα ξεκίνησε την κατασκευή τεχνητών νησιών στις περιοχές Spratly Islands και Paracel Islands (Johnson, William, 2016). Την συγκεκριμένη τεχνική κατασκευής τεχνητών νησιών στην περιοχή έχουν ακολουθήσει νωρίτερα Βιετνάμ, Μαλαισία, Φιλιππίνες και Ταϊβάν, όχι όμως τέτοιας κλίμακας όπως οι κατασκευές της Κίνας. Κατά καιρούς η Κίνα εκτελεί περιπολίες στις περιοχές της Κινεζικής Θάλασσας, εκδίδουν NOTAM για στρατιωτικές ασκήσεις δεσμεύοντας μεγάλες περιοχές. Το 2014 η Κίνα εγκατέστησε πλατφόρμα εξόρυξης φυσικού αερίου στην περιοχή, για την οποία το Βιετνάμ διαμαρτυρήθηκε ότι παραβιάζει τα κυριαρχικά του δικαιώματα (Παναγιώτης Σωτήρης, 2021).

➤ **Η στάση και οι ενέργειες των ΗΠΑ.**

Η στάση των ΗΠΑ για την περιοχή του “nine dash line”, που περιλαμβάνονται και τα στενά της Ταϊβάν, είναι ότι αποτελεί διεθνή θαλάσσια ζώνη, και κατά καιρούς στέλνουν πολεμικά τους πλοία να πλέουν στην περιοχή σε σχετικά κοντινές αποστάσεις με τα κινεζικά πολεμικά θέτοντας σε αμφισβήτηση τις αξιώσεις της Κίνας στην περιοχή, και προασπίζοντας τα συμφέροντα των συμμάχων τους (Ταϊβάν, Αυστραλία, Φιλιππίνες) στην περιοχή και για να διασφαλίσουν την «ελεύθερη ναυσιπλοΐα» (iefimerida, 2022). Οι ΗΠΑ προσπαθούν να δημιουργήσουν ένα δίκτυο συμμάχων στην περιοχή με σκοπό τον περιορισμό των κινεζικών αξιώσεων, ενώ ολοένα αυξάνουν την στρατιωτική τους παρουσία στην περιοχή (Παναγιώτης Σωτήρης, 2021). Στις 27 Οκτωβρίου 2015, το αμερικανικό αντιτορπιλικό USS Lassen ταξίδεψε εντός 12 ναυτικών μιλίων από την τεχνητή γη στον ύφαλο Subi, ως το πρώτο σε μια σειρά από τις «Επιχειρήσεις Ελεύθερης Πλοήγησης». Στις 8–9 Νοεμβρίου 2015, δύο αμερικανικά στρατηγικά βομβαρδιστικά B-52 πέταξαν κοντά σε τεχνητά κινεζικά νησιά στην περιοχή των νησιών Spratly (The Guardian, 2015). Τον Ιανουάριο του 2022, το Υπουργείο Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών

χαρακτήρισε «παράνομες» τις αξιώσεις της Κίνας στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας (Hong Kong Free Press, 2022).

5.3 Η περίπτωση της Ταϊβάν

Το ζήτημα μεταξύ των σχέσεων της Κίνας και της Ταϊβάν ξεκινάει από τον κινεζικό εμφύλιο που ξεκίνησε το 1946 μεταξύ του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος (ΚΚΚ) και εθνικιστικού Κουομιντάνγκ (ΚΜΤ). Η επικράτηση του Κομμουνιστικού κόμματος του Μάο, ώθησε τους ηττημένους στην περιοχή της Ταϊβάν. Η μεγάλη ρήξη μεταξύ των δυο πλευρών έγκειται στο γεγονός ότι και οι 2 πλευρές υποστηρίζουν ότι εκπροσωπούν την επίσημη κυβέρνηση της Κίνας. Έτσι λοιπόν έχουμε 2 πλευρές, την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας (ΚΚΚ), και την Δημοκρατία της Κίνας (Ταϊβάν). Ωστόσο η Ταϊβάν αναγνωρίζεται σαν κράτος μόνο από 14 κράτη παγκοσμίως, αν και συμμετέχει σε πάρα πολλούς διεθνείς οργανισμούς όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και η Οικονομική Συνεργασία Ασίας-Ειρηνικού. Τις σχέσεις μεταξύ των δυο πλευρών περιπλέκουν ακόμα περισσότερο οι κατά διαστήματα εμπλοκή των ΗΠΑ (Lowell Dittmer, 2017). Στο παρόν κεφάλαιο θα εξετάσω τις σχέσεις και τις προθέσεις των εμπλεκόμενων πλευρών (Κίνα, Ταϊβάν και ΗΠΑ), όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί τα τελευταία χρόνια από τους τελευταίους κυβερνώντες της κάθε πλευράς και της εξωτερικής πολιτικής που ακολουθούν.

5.3.1 Η στάση της Κίνας

Η αντιπαλότητα της Κίνας με την Ταϊβάν συνοψίζονται στα παρακάτω ζητήματα:

- ✚ Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας (Κίνα) δεν αναγνωρίζει την Δημοκρατία της Κίνας (Ταϊβάν), σαν ξεχωριστό και αυτόνομο κράτος.
- ✚ Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας υποστηρίζει ότι υπάρχει μόνο μια Κίνα σαν κράτος και η Ταϊβάν αποτελεί τμήμα της (One China Principle).
- ✚ Η μη αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ των δύο πλευρών ως επίσημη κυβέρνηση του κράτους της Κίνας.
- ✚ Η επιδίωξη της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας να ενωθεί με την Ταϊβάν σαν μια Κίνα (One China) (Πραγκαλάκης Ευάγγελος, 2015).

Η επιδίωξη της Ταϊβάν να διατηρήσει την ανεξαρτησία της και η προσπάθεια της να αναγνωριστεί από ολοένα και περισσότερα κράτη, εναντιώνεται στην κύρια επιδίωξη της Κίνας για ενοποίηση του κινεζικού έθνους. Σημαντικό είναι να αναφέρουμε ότι για την κινεζική εξωτερική πολιτική η ένωση της νήσου Ταϊβάν με την υπόλοιπη χώρα αποτελεί ένα από τα κύρια ζητήματα της εθνικής ταυτότητας της χώρας (Mearsheimer John, 2014).

Πέρα όμως από τον εθνικό χαρακτήρα που έχει ο στόχος της Κίνας για ένωση με την Ταϊβάν, αποτελεί και ζήτημα εθνικής ασφάλειας. Σε περίπτωση που η Ταϊβάν επιτύχει την ανεξαρτησία της, τότε και σε άλλες περιοχές της χώρας, όπως η περιοχή Σινγιάνγκ και το Θιβέτ, θα ενισχύονταν και θα ενθαρρύνονταν αποσχιστικά κινήματα που κατά καιρούς είχαν εκδηλώσει την διάθεση τους για ανεξαρτησία (Tshering Chonzom Bhutia).

- **Η αλλαγή της στάσης της Κίνας μετά την ανακοίνωση του “One China Policy” των ΗΠΑ το 1979:**

Το 1981, η ΛΔΚ ανακοίνωσε μια συμφωνία εννέα σημείων προς την Ταϊβάν, με σκοπό την ειρηνική επίλυση του ζητήματος. Σύμφωνα με την πρόταση αυτή, η Ταϊβάν θα θεωρούνταν ειδική διοικητική περιφέρεια εντός του ενιαίου κράτους της Κίνας, απολαμβάνοντας μεγάλο βαθμό ανεξαρτησίας εντός του κράτους, έχοντας ξεχωριστό δικαστικό σύστημα από την υπόλοιπη χώρα καθώς και τον δικό της ξεχωριστό στρατό χωρίς την παρουσία στρατού από την ενδοχώρα της Κίνας (China.org.cn, 1983). Θα έχει ξεχωριστή πολιτική ηγεσία για την επίλυση των εσωτερικών της υποθέσεων και δεν θα απολαμβάνει μεγαλύτερα προνόμια και ελευθερίες από τις υπόλοιπες διοικητικές περιφέρειες της χώρας. Σε καμία περίπτωση όμως δεν δεχόταν την πλήρη αυτονομία του νησιού. Η επιδίωξη του τότε προέδρου της ΛΔΚ ήταν να υπάρχει μια χώρα με δύο διαφορετικά συστήματα στο εσωτερικό της. Επομένως, μια πιθανή πλήρης αυτονομία της Ταϊβάν σαν ξεχωριστό κράτος θα κατέρριπτε την βασική αρχή που προτείνει η ΛΔΚ για μια χώρα, αντίθετα η αυτονομία της θα εστιάζονταν κυρίως στις μεταξύ σχέσεις των δυο πλευρών στο εσωτερικό της χώρας, αφού η ΛΔΚ θα αποτελούσε τον επίσημο εκπρόσωπο της χώρας στο διεθνές σύστημα (China.org.cn, 1983). Δέσμευση της ΛΔΚ ήταν, η Ταϊβάν να μην απορροφηθεί από την Κίνα και οι συζητήσεις να γίνουν σε πνεύμα ειρηνικού διαλόγου, χωρίς την παρέμβαση άλλων χωρών στις συνομιλίες (Anlin Yan, 2011).

- **Η στάση της Κίνας από την κρίση του 1996 μέχρι και σήμερα**

Η αρχική αυτή στάση καλής θέλησης της Κίνας άλλαξε από το 1995 ο πρόεδρος της Ταϊβάν, Lee Teng-hui μετέβηκε στις ΗΠΑ για μια ομιλία του, ενώ το 1996 η Κίνα λίγο πριν τις προεδρικές εκλογές της Ταϊβάν διεξήγαγε στρατιωτικές ασκήσεις στο Στενό της Ταϊβάν. Ως απάντηση των στρατιωτικών ασκήσεων οι ΗΠΑ έστειλαν 2 αεροπλανοφόρα στην περιοχή, με αποτέλεσμα οι όποιες διπλωματικές σχέσεις των δυο πλευρών να διακοπούν (Sulmaan Khan, 2018).

Μέχρι και σήμερα η στάση της Κίνας προς την ενσωμάτωση της Ταϊβάν εμπεριέχει την πιθανότητα μιας ένοπλης σύγκρουσης. Χαρακτηριστικός είναι ο νόμος που ψηφίστηκε το 2005 στην Κίνα και αφορούσε το δικαίωμα της Κίνας να αναλάβει επιθετική δράση εναντίον της Ταϊβάν, εάν αυτή ανακηρύξει την ανεξαρτησία της (BBCGreek.com, 2005). Η επιδίωξη του τωρινού προέδρου της Κίνας Xi Jinping, όπως αυτή φάνηκε από την ομιλία του το 2021 στην επέτειο των 100 χρόνων κομμουνισμού στην Κίνα, είναι η ειρηνική ένωση της Κίνας με την Ταϊβάν, και δεν έκανε λόγο για απελευθέρωση, που θα υπονοούσε την χρήση στρατιωτικών μέσων. Ο κινέζος πρόεδρος έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στην εναντίωση τους ως προς την ανεξαρτησία της Ταϊβάν, παρά στην πίεση για ένωση της με την κινέζικη ενδοχώρα (David Sacks, 2021). Η πολιτική της Κίνας στο πέρασμα των χρόνων φαίνεται να παραμένει σταθερή και χωρίς αποκλίσεις μεταξύ των διαφορετικών προέδρων της ΛΔΚ. Το μόνο που έχει αλλάξει σε όλα αυτά τα χρόνια είναι η δυνατότητα της Κίνας να διεξάγει πολεμικές επιχειρήσεις στην περιοχή και συγκεκριμένα στην Ταϊβάν, τόσο με την αύξηση των στρατιωτικών εξοπλισμών και την κατασκευή βαλλιστικών πυραύλων με βεληνεκές ικανό να πλήξει την Ταϊβάν, όσο και την αύξηση των στρατιωτικών ασκήσεων και της κινεζικής στρατιωτικής παρουσίας στα Στενά της Ταϊβάν (Αναστασία Παμπαλιάρη, 2013).

5.3.2 Η στάση των ΗΠΑ

Σε αντίθεση με την Κίνα η περίπτωση της Ταϊβάν δεν αποτελεί κάποιο ύψιστο εθνικό συμφέρον ούτε κάποιο ζωτικό συμφέρον για την επιβίωση της χώρας. Αντίθετα αποτελεί μέρος της παγκόσμιας εξωτερικής πολιτικής που ασκούν οι ΗΠΑ. Μετά την λήξη του Ψυχρού Πολέμου και την κατάρρευση της Σοβιετικής Ρωσίας η μόνη χώρα η οποία συνέχισε να ασκεί επιρροή παγκοσμίως ήταν οι ΗΠΑ. Η προσπάθεια της να εδραιώσει την κυριαρχία της και την επιρροή της και στην Ανατολική Ασία, βρίσκεται αντιμέτωπη με την περιφερειακή δύναμη που έχει αρχίσει να αναπτύσσει η Κίνα. Για αυτό τον λόγο οι ΗΠΑ εφαρμόζουν πολιτικές εξισορρόπησης (εξωτερική εξισορρόπηση) στην περιοχή, δημιουργώντας συμμαχίες με κράτη τα οποία η Κίνα δεν έχει καλές σχέσεις. Στόχος της είναι η δημιουργία ενός συνασπισμού κρατών (Ιαπωνία, Νότια Κορέα, Ταϊβάν, Αυστραλία κλπ.), τα οποία θα περιορίσουν και θα αντιταχθούν στον έλεγχο της Ανατολικής Ασίας από την Κίνα και θα περιορίσουν την ακτίνα επιρροής της. Στο πλαίσιο λοιπόν αυτής της πολιτικής οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ έχουν κατά καιρούς στηρίξει την Ταϊβάν, έχοντας υποσχεθεί στην κυβέρνηση της Ταϊπέι, ότι θα την συνδράμουν στην διατήρηση της αμυντικής της ικανότητας έναντι εξωτερικών κινδύνων (Πραγκαλάκης Ευάγγελος, 2015).

Επιπρόσθετα οι καλές σχέσεις των ΗΠΑ με την Ταϊβάν δίνουν την δυνατότητα στις Ηνωμένες Πολιτείες να έχουν έναν καλό και αξιόπιστο σύμμαχο στην περιοχή της Ανατολικής Ασίας, που εξαρτάται από αυτές σε μεγάλο βαθμό, ενώ παράλληλα τους παρέχουν την δυνατότητα αξιοποίησης των εδαφών της Ταϊβάν και των στρατιωτικών εγκαταστάσεων, οποιαδήποτε στιγμή μπορεί να απαιτηθεί. Η ισχυρή παρουσία των ΗΠΑ στον ζωτικό χώρο της ανερχόμενης Κίνας είναι μεγάλης σημασίας για την χώρα (Αναστασία Παμπαλιάρη, 2013).

Η επίσημη θέση της χώρας στο ζήτημα της αναγνώρισης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας σαν την μοναδική Κίνα, και στο αν αναγνωρίζουν την Ταϊβάν σαν ανεξάρτητο κράτος, οι ΗΠΑ έχουν ρητά δηλώσει ότι η ΛΔΚ είναι η μια και μοναδική Κίνα και πως η Ταϊβάν αποτελεί μέρος της, καθώς δεν στηρίζουν την ανεξαρτησία της. Από την άλλη επικροτούν και επιδιώκουν τον διάλογο μεταξύ των δυο αντιμαχόμενων πλευρών με αλληλοκατανόηση και σεβασμό, για την ειρηνική επίλυση του ζητήματος (U.S. Department of State, 2018). Υποστηρίζουν την συμμετοχή της Ταϊβάν σε διεθνείς οργανισμούς, οι οποίοι δεν προϋποθέτουν κρατική υπόσταση όπως για παράδειγμα στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (WTO), στο φόρουμ Οικονομικής Συνεργασίας Ασίας-Ειρηνικού (APEC) και στην Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης (ADB). Ωστόσο, παρά την μη αναγνώριση της Ταϊβάν ως χώρας, οι ΗΠΑ συνεχίζουν να την εξοπλίζουν με πολεμικό υλικό και δεσμεύονται για την αμυντική προστασία του νησιού από εξωτερικούς κινδύνους (Καθημερινή, 2022). Η δέσμευση των ΗΠΑ προς την Ταϊβάν για την πώληση αμυντικού εξοπλισμού προέρχεται από την «Συμφωνία έξι Σημείων» (Taiwan Relations Act- TRA) που υπογράφηκε από τις δυο πλευρές και περιλαμβάνει τα παρακάτω σημεία:

- Οι ΗΠΑ να μην ορίσουν ημερομηνία τερματισμού της παροχής αμυντικού εξοπλισμού στην Ταϊβάν
- Οι ΗΠΑ να μην μεταβάλλουν ποτέ τους όρους της Συμφωνίας (TRA)
- Οι ΗΠΑ να μην έρθουν σε συζητήσεις και διαβουλεύσεις με την ΛΔΚ πριν την πώληση αμυντικού εξοπλισμού στην Ταϊβάν
- Οι ΗΠΑ να μην μεσολαβούν μεταξύ ΛΔΚ και Ταϊβάν
- Οι ΗΠΑ να μην αλλάξουν την στάση τους γύρω από το θέμα της κυριαρχίας της Ταϊβάν, και να μην την πιέζουν να έρθει σε συνομιλίες με την ΛΔΚ
- Οι ΗΠΑ να μην αναγνωρίσουν επίσημα την κυριαρχία της ΛΔΚ επί της Ταϊβάν (Fledman Harvey, 2007).

Η συμφωνία αυτή ενδυναμώθηκε περαιτέρω με την υπογραφή της συμφωνίας Taiwan Security Enchantment Act (TSEA) (Congress.gov,1999-2000). Η συμφωνία αυτή είχε καθαρά ενισχυτικό χαρακτήρα ως προς της συμφωνία Taiwan Relations Act. Οι κινήσεις αυτές από την πλευρά των ΗΠΑ χαρακτηρίστηκαν πολύ αρνητικά από την πλευρά της Κίνας καθώς υποστήριξε, ότι η πώληση στρατιωτικού εξοπλισμού στην Ταϊβάν αποτελεί ενέργεια η οποία βοηθά την ανεξαρτησία της (S. Lawrence, D. MacDonald, 2012).

Οι Ηνωμένες Πολιτείες υποσχέθηκαν μετέπειτα στην Κίνα την σταδιακή μείωση των εξοπλισμών προς της Ταϊβάν. Αυτή όμως ο υπόσχεση προϋπέθετε και την ειρηνική επίλυση του ζητήματος της Ταϊβάν, κάτι το οποίο δεν έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα, αλλά οι ολοένα αυξανόμενη στρατιωτική ισχύς της Κίνας σε συνδυασμό με την αβεβαιότητα που επικρατεί για τις προθέσεις της, οδηγεί σε ένα φαύλο κύκλο συνεχίζοντας τον εξοπλισμό της Ταϊβάν από τις ΗΠΑ (Dumbaugh Kerry,2009). Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι η Ταϊβάν την περίοδο 2004-2011 ήταν 4^η παγκοσμίως στην προμήθεια αμερικάνικου στρατιωτικού εξοπλισμού, μόνο πίσω από Ισραήλ, Αίγυπτο και Σαουδική Αραβία (Kan Shirley,2014), ενώ το 2015 η αμερικάνικη κυβέρνηση ενέκριναν την πώληση στρατιωτικού αμυντικού εξοπλισμού στην Ταϊβάν, που άγγιζε το ποσό των 1,83 δισεκατομμυρίων δολαρίων (David Brunnstrom, 2015). Πέρα από την πώληση στρατιωτικού υλικού, οι ΗΠΑ συνεργάζονται με την Ταϊβάν και σε θέματα εκπαίδευσης του στρατιωτικού τους προσωπικού, καθώς επίσης διενεργούνται μεταξύ των δύο και ετήσιες συνεδριάσεις και συζητήσεις γύρω από θέματα αμυντικής στρατηγικής σχεδίασης και την αντιμετώπιση κοινών θεμάτων ασφαλείας (Chieh-Cheng Huank Alexander, 2010).

6. Είναι η Ταϊβάν η σημερινή Επίδαμνος του Θουκυδίδη;

Έχοντας αναφερθεί ήδη στον Πελοποννησιακό Πόλεμο και στην λεγόμενη «Παγίδα του Θουκυδίδη», σε αυτό το σημείο, θα παραλληλίσω τους πρωταγωνιστές του πολέμου εκείνου, με τις δυο παγκόσμιες υπερδυνάμεις της εποχής μας. Από την μια έχουμε την πανίσχυρη και κραταιή ηγεμονία των ΗΠΑ, της οποίας η ισχύς ήταν αδιαμφισβήτητη όπως ακριβώς ήταν και Σπάρτη στην εποχή της. Και στις δυο περιπτώσεις η ισχύς αυτή πλαισιωνόταν και από ένα σύνολο συμμαχικών κρατών (πόλεις-κράτη), τα οποία σε μεγάλο βαθμό, εναπόθεταν την ασφάλεια τους και την αντιμετώπιση των εξωτερικών απειλών τους, στην μεγάλη ηγέτιδα δύναμη. Από την άλλη πλευρά έχουμε την Κίνα, που όπως η Αθήνα τον 5^ο αιώνα μ.Χ., αύξησε σε τόσο μεγάλο βαθμό της ισχύς της, σε σημείο

που να απειλείται το απόλυτο της ηγεμονίας της παγκόσμιας ηγέτιδας δύναμης (ΗΠΑ), κάνοντας την ανασφαλή και να αντιλαμβάνεται την άνοδο της Κίνας ως απειλή για την ίδια και τους συμμάχους της (Θανάσης Μπαντές, 2013). Στην περίπτωση της Σπάρτης και της Αθήνας, κατά τα λεγόμενα του Θουκυδίδη η σύγκρουση ήταν αναπόφευκτη, και αρκούσε μόνο μια αφορμή για να οδηγηθούν οι δύο υπερδυνάμεις στην ένοπλη σύγκρουση. Η αφορμή αυτή δεν ήταν άλλη από την πόλη κράτος της Επιδάμνου, η οποία αποτέλεσε το μήλο της έριδος μεταξύ της Αθηναϊκής και Σπαρτιάτικης συμμαχίας, καθώς μια αλληλουχία από συγκρούσεις πόλεων κρατών των δυο συμμαχιών έφεραν αντιμέτωπες τις δυο ηγέτιδες δυνάμεις τους, την Σπάρτη και την Αθήνα (Θανάσης Μπαντές, 2013).

Στην περίπτωση της Κίνας και των ΗΠΑ, τα σημεία τριβής και διαφωνίας των δύο χωρών είναι πολλά, ωστόσο, το μόνο σημείο το οποίο μπορεί να οδηγήσει τις δυο χώρες σε πιο ακραίες καταστάσεις και περιπλέκει σε μεγάλο βαθμό τις σχέσεις μεταξύ τους είναι η Ταϊβάν. Οι δεσμεύσεις και οι νόμοι που έχουν ψηφίσει οι δυο χώρες γύρω από την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Ταϊβάν (Κίνα) και γύρω από την δέσμευση τους για αμυντική προστασία από εξωτερικές απειλές και κινδύνους (ΗΠΑ), είναι πολύ πιθανόν να φέρουν τις δυο χώρες σε σφοδρή αντιπαράθεση, αν κάποια από τις δυο περάσει τα όρια που έχει θέσει η άλλη πλευρά. Σε μια τέτοια περίπτωση η Ταϊβάν θα αποτελούσε την σημερινή «Επίδαμνο», που εντόπισε ο Θουκυδίδης ως αφορμή για τον Πελοποννησιακό Πόλεμο. Οι ΗΠΑ και η Κίνα γνωρίζουν για την «παγίδα του Θουκυδίδη» και τους κινδύνους που εγκυμονούν και για τις δυο χώρες σε περίπτωση που δεν κάνουν σωστές κινήσεις (Graham Alison, 2018). Και οι δύο χώρες βρίσκονται σε μια διαδικασία εσωτερικής εξισορρόπησης και εξοπλιστικών προγραμμάτων, ενώ αναγνωρίζουν από κοινού ότι δεν έχουν συμφέρον να οδηγηθούν σε μεταξύ τους σύγκρουση, η οποία θα είχε τρομακτικά αποτελέσματα και επιπτώσεις και για τις δύο χώρες (Tzogopoulos, 2021).

Το ζήτημα της Ταϊβάν είναι μεγάλης στρατηγικής σημασίας για της ΗΠΑ και παράλληλα αποτελεί εθνικό στόχο για την Κίνα, καθώς πέρα από τον αλυτρωτικό χαρακτήρα που έχει το ζήτημα η Ταϊβάν έχει μεγάλα οικονομικά και γεωστρατηγικά πλεονεκτήματα για την ΛΔΚ. Η Κίνα σε καμία περίπτωση δεν θα κάνει καμία υποχώρηση από τις αξιώσεις της. Το ίδιο και από την άλλη πλευρά, οι ΗΠΑ ισορροπούν σε μια κλωστή μεταξύ της προσπάθειας συνεργασίας και της προώθησης του διαλόγου με την ΛΔΚ, ενώ ταυτόχρονα δεσμεύονται με για την αμυντική υπεράσπιση της Ταϊβάν (US Department of Defense, 2011). Οι δυο αυτές κατευθύνσεις της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ την ωθούν σε αδιέξοδα και κάθε απόφαση γύρω από το ζήτημα της Ταϊβάν είναι ιδιαίτερα

βαρύνουσας σημασίας. Παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει κατά καιρούς για την ειρηνική επίλυση του ζητήματος, δεν φαίνεται να υπάρχει κάποια λύση που να ικανοποιεί τις απαιτήσεις της Κίνας και της Ταϊβάν. Το αποτέλεσμα είναι το status quo της περιοχής να παραμένει ίδιο, αφήνοντας ερωτηματικά για το ποια μπορεί να είναι η επόμενη κίνηση της κάθε πλευράς. Το casus belli της Κίνας σχετικά με την ανεξαρτησία της Ταϊβάν, οι δεσμεύσεις των ΗΠΑ προς το καθεστώς του νησιού και μη εύρεση κοινών σημείων για την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ Κίνας και Ταϊβάν, οδηγούν την όποια προσπάθεια για επίλυση του ζητήματος σε αποτυχία. Το τι μέλει γενέσθαι εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό στο τι σχεδιάζει να κάνει η κυβέρνηση της Ταϊβάν. Μια πιθανή μονομερής ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της, θα πυροδοτούσε ένα ντόμινο ενεργειών που πιθανόν να αποτελούσε την σπίθα που θα προκαλούσε μια πυρκαγιά, όπως ακριβώς η Επίδαμνος αποτέλεσε και την αφορμή για την σύγκρουση της Σπάρτης με την Αθήνα (Tzogopoulos, 2021). Σε μια τέτοια ενέργεια είναι δεδομένο ότι η Κίνα δεν θα έμενε άπραγη και θα ωθούσε στα άκρα την κατάσταση. Αυτό θα ήταν και το κομβικό σημείο για την άμεση εμπλοκή των ΗΠΑ στην υπόθεση καθώς θα σπεύσουν να προασπιστούν την εδαφική ακεραιότητα της Ταϊβάν όχι μόνο εξαιτίας της δέσμευσης τους προς αυτήν, αλλά και για να διατηρήσουν την φήμη και την εμπιστοσύνη τους μεταξύ των υπόλοιπων συμμάχων τους ανά τον κόσμο.

Στο πλαίσιο αυτό που έχει διαμορφωθεί, η διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης φαίνεται να είναι προς το παρόν η καλύτερη λύση, μέχρις ότου προκύψει κάποια εξέλιξη στους διαλόγους για την επίλυση της. Από πλευράς **Ταϊβάν**, δεν την συμφέρει να προκαλέσει την οποιαδήποτε αντίδραση της πολύ πιο ισχυρής Κίνας, καθώς οι άμεσες συνέπειες στο νησί θα είναι πολύ μεγάλες και ίσως ανυπολόγιστες για την βιωσιμότητα του καθεστώτος μετά την ενδεχόμενη σύγκρουση. Από την πλευρά της **Κίνας** η μη ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Ταϊβάν είναι ο πρώτος θεμιτός στόχος, και η προσάρτηση της ο δεύτερος. Η Ταϊβάν δεν έχει αναγνωριστεί επίσημα σαν κράτος και παραμένει παραγκωνισμένη κάτω από αυτό το ιδιαίτερο καθεστώς, χωρίς να γίνονται πίσω βήματα προς την κινεζική ολοκλήρωση. Ακόμα μια ενδεχόμενη βίαιη προσάρτηση της Ταϊβάν, και σύγκρουση με τις ΗΠΑ, δεν αποτελεί λύση στο πρόβλημα, καθώς η νικηφόρα προσάρτηση της δεν είναι δεδομένη και οι επιπτώσεις στο εσωτερικό της χώρας και στην αναπτυξιακή της πορεία θα είναι μεγάλες (Αναστασία Παμπαλιάρη, 2013). Είναι πολύ σημαντικό να τονίσουμε ότι παρόλο που η Κίνα έχει προσπεράσει τις ΗΠΑ σε κάποιους οικονομικούς δείκτες, στον στρατιωτικό δείκτη ισχύος βρίσκεται ακόμα πολύ πίσω και μακριά από την ανάλογη δυναμική και τις δυνατότητες των αμερικάνικων ενόπλων δυνάμεων. Αυτή η

μεγάλη διαφορά ισχύος, καθιστά την επιλογή της ένοπλης σύγκρουσης με τις ΗΠΑ μη ορθή και συμφέρουσα για την χώρα επιλογή (Andy Jones, 2007). Για τις ΗΠΑ, μια πιθανή σύγκρουση με την Κίνα θα είχε και για αυτήν πολλές αρνητικές επιπτώσεις, καθώς η εμπλοκή σε έναν πόλεμο μεγάλης κλίμακας και έντασης με μια πυρηνική δύναμη, σε τόσο μεγάλη απόσταση από την ενδοχώρα των ΗΠΑ και τόσο κοντά στην ενδοχώρα του αντιπάλου, θα αύξανε το τίμημα που θα πρέπει να καταβάλει η χώρα για έναν πόλεμο που δεν αφορά τα άμεσα ζωτικά και εθνικά συμφέροντα της χώρας. Χαρακτηριστική είναι και η γνώμη του αμερικάνικου λαού γύρω από το ζήτημα της Ταϊβάν καθώς μόνο το 18% των πολιτών της χώρας πιστεύει ότι είναι κρίσιμο για τα συμφέροντα της χώρας, και το 31% θα υποστήριζε μια ένοπλη σύγκρουση της χώρας τους με την Κίνα σε περίπτωση κινεζικής εισβολής στην Ταϊβάν (Andy Jones, 2007).

Οι διαφορές και τα σημεία τριβής της Κίνας με τις ΗΠΑ μπορεί να είναι πολλά, ωστόσο δεν φαίνεται να υπάρχει πιο λεπτό σημείο ισορροπίας μεταξύ των δυο χωρών από αυτό του ζητήματος της Ταϊβάν. Αποτελεί το μοναδικό ανοιχτό μέτωπο, το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε απευθείας ένοπλη σύγκρουση και παρόλο που μπορεί καμία από τις δυο χώρες να μην θέλει να προχωρήσει σε μια τέτοια ενέργεια, το πολιτικό σκηνικό όπως έχει διαμορφωθεί γύρω από την Ταϊβάν, είναι το ιδανικό για να γίνει η αφορμή για την δημιουργία κρίσης και διενέργεια εχθροπραξιών. Η «παγίδα του Θουκυδίδη», όπως την περιέγραψε ο Allison, θα συνεχίσει να υφίσταται μεταξύ των δυο μεγάλων δυνάμεων και θα αποτελεί την πραγματική αιτία πολέμου, μέσα σε ένα άναρχα δομημένο διεθνές σύστημα, και εφόσον τα κράτη συνεχίσουν να δρουν σύμφωνα με τον ρεαλιστικό τρόπο σκέψης των κρατών.

Συμπεράσματα

Η τεράστια οικονομική και στρατιωτική ενδυνάμωση της Κίνας απειλεί τις ΗΠΑ μόνο σε αριθμούς και περιορίζεται στην περιφέρεια της Ανατολικής Ασίας. Η Κίνα ούτε είναι σε θέση και ούτε επιθυμεί (προς το παρόν) να παίξει τον πρωταγωνιστικό ρόλο που έπαιζαν οι ΗΠΑ παγκοσμίως, μετά την διάλυση της ΕΣΣΔ. Προτεραιότητα για την χώρα έχει η εσωτερική ασφάλεια και οικονομική ανάπτυξη της χώρας, η αύξηση του βιοτικού επιπέδου του λαού της, καθώς και η επίλυση εσωτερικών αποσχιστικών διαθέσεων διάφορων περιοχών της επικράτειας της (Θιβέτ, περιοχή Xinjiang, το Χονγκ Κόνγκ, και το ζήτημα της Ταϊβάν) (Srijan Shukla, 2020). Ο προσανατολισμός προς αυτά τα ζητήματα, έχει ως σκοπό, να προσδώσει την απαραίτητη σταθερότητα και αξιοπιστία της κυβέρνησης

τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στην γενικότερη εικόνα που προβάλλει σαν πολίτευμα. Η εσωτερική νομιμοποίηση του καθεστώτος, θα κάνει την Κίνα πιο ισχυρή και θα την ωθήσει σε ακόμα μεγαλύτερη άνοδο και στην «κινεζική ολοκλήρωση». Την πορεία των Σινο-αμερικανικών σχέσεων συνοψίζει ο J. Mearsheimer, ο οποίος υποστηρίζει πως η Κίνα θα ανταγωνιστεί τις ΗΠΑ μόνο στο περιφερειακό σύστημα της Ανατολικής Ασίας (Mearsheimer John, 2001). Η Κίνα δεν έχει καμία πρόθεση να εκθρονίσει τις Ηνωμένες Πολιτείες από την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία τους, αλλά πιστεύουν στην λειτουργικότητα ενός πολυπολικού συστήματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της πολιτικής της είναι η δημιουργία περιφερειακών οργανισμών χωρίς να συμπεριλαμβάνονται οι ΗΠΑ, όπως ο Οργανισμός Συνεργασίας της Σαγκάης (ΟΣΣ) (Μιχάλης Ρένεσης, 2021).

Για την Κίνα, η επίτευξη της ένωσης με την Ταϊβάν πέρα από εθνικό αλυτρωτικό στόχο, αποτελεί και μεγάλο στόχο του πολιτεύματος, καθώς μια ενδεχόμενη αποτυχία στο ζήτημα αυτό θα πλήγωνε το γόητρο του πολιτεύματος και την δυναμική του, γεγονός που καθιστά της προσάρτηση της Ταϊβάν το μοναδικό αποδεκτό για την Κίνα σενάριο (Andy Jones, 2007). Η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από την εσωτερική πολιτική και τις αποφάσεις της Ταϊβάν. Η πιθανότητα μιας σινο-αμερικανικής σύγκρουσης στο μέλλον, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από κάποια μονομερή ενέργεια ανακήρυξης της ανεξαρτησίας της από την πλευρά της Ταϊβάν. Τα τελευταία χρόνια η επαναστατική δράση του νησιού έχει ελαττωθεί (Robert Sutter, 2011). Προς το παρόν όμως, η διατήρηση αυτής της εύθραυστης ισορροπίας μεταξύ των 3, φαίνεται να είναι η ιδανικότερη λύση, μέχρι της επίτευξη κάποιου είδους συμφωνίας, με κάποιας μορφής υποχώρηση είτε στις απαιτήσεις της πλευράς της ΛΔΚ ή της πλευράς της κυβέρνησης της Ταϊβάν. Καμία από τις δυο χώρες δεν επιθυμεί την σύγκρουση καθώς οι συνέπειες της θα είναι καταστροφικές και για τις δυο (Andy Jones, 2007).

Οι προθέσεις της άλλης πλευράς παραμένουν άγνωστες και εξετάζονται με καχυποψία. Η Κίνα βλέπει τις ΗΠΑ να προσπαθούν με τους δικούς της συμμάχους στην περιοχή, να την περιορίσουν την ανάπτυξη της, παρά τις δηλώσεις για συνεργασία και ανάπτυξη των σχέσεων των δυο χωρών, ενώ από τις κατά καιρούς δηλώσεις των αμερικανών αξιωματούχων, συμπεραίνουν ότι οι ΗΠΑ δεν θα επιτρέψουν την δημιουργία μιας ισχυρής Κίνας η οποία θα αντιτίθεται στα αμερικανικά συμφέροντα (A. Nathan, A. Scobell, 2012). Από την άλλη, οι ΗΠΑ, στο πλαίσιο του άναρχου διεθνούς συστήματος, δεν μπορούν να εξετάσουν με βεβαιότητα τις προθέσεις και τις σκοπιμότητες της μεγάλης στρατιωτικής ανάπτυξης της Κίνας, είτε για την ίδια την χώρα είτε για τους συμμάχους της

στην περιοχή (John J. Mearsheimer, 2010). Η αύξηση των στρατιωτικών εξοπλισμών της Κίνας, σε συνδυασμό με το ζήτημα της Ταϊβάν, αποτελούν την «αχίλλειο πτέρνα» των Σινο-αμερικάνικων σχέσεων, καθώς είναι το μοναδικό σημείο τριβής που αυτή τη στιγμή μπορεί να μετατρέψει την θεωρητική προσέγγιση μιας ενδεχόμενης σύγκρουσης των δυο χωρών, σε πραγματική.

Βιβλιογραφία

Ελληνική:

Αμφιλόχιος Παπαθωμάς, *Βίαιος Διδάσκαλος, Η παθολογία του πολέμου και της δύναμης στον Θουκυδίδη*, Αθήνα 2016, Πρώτη έκδοση.

Αναστασία Παμπαλιάρη, «Οι Σινο-Αμερικάνικες σχέσεις στον 21^ο αιώνα υπό το πρίσμα του Θουκυδίδειου Διλήμματος Ασφαλείας», Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2013, διαθέσιμο στο:

<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/16171/3/PampaliariAnastasiaMsc2013.pdf>

Αρβανιτόπουλος, *Η Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική μετά Τον Ψυχρό Πόλεμο*, Ποιότητα Ιούνιος 2003.

Βλ. Αθανάσιος Πλατιάς, «Το νέο διεθνές σύστημα», Παπαζήσης, Αθήνα, 1995.

Δράκος Ιωάννης, «Διεθνής Πολιτική και σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας», Θεσσαλονίκη 2016, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Δόγμα Wolfowitz στο Zbigniew Brzezinski, *Η μεγάλη σκακιέρα* Αθήνα, Εκδόσεις Λιβάνη, 1998.

Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, Αθήνα 2007, Εκδόσεις Ποιότητα.

Ηρακλείδης, Α. (2015). *Διεθνείς σχέσεις. Θεωρητικές προσεγγίσεις στα σύγχρονα διεθνή προβλήματα*. Αθήνα Κάλιππος.

Θανάσης Μπαντές, «Ο Θουκυδίδης και η έναρξη του πελοποννησιακού πολέμου», e-Βιβλιοθήκη, 20 Οκτωβρίου 2013 <https://eranistis.net/wordpress/2013/10/20/%ce%bf-%ce%b8%ce%bf%cf%85%ce%ba%cf%85%ce%b4%ce%af%ce%b4%ce%b7%cf%82-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%ce%b7-%ce%ad%ce%bd%ce%b1%cf%81%ce%be%ce%b7-%cf%84%ce%bf%cf%85-%cf%80%ce%b5%ce%bb%ce%bf%cf%80%ce%bf%ce%bd%ce%bd/>

Θουκυδίδης, *Ιστορίες*.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ ΙΣΤΟΡΙΑ μετάφραση Α. Γεωργοπαπαδάκου εκδόσεις «ΜΑΛΛΙΑΡΗΣ – ΠΑΙΔΕΙΑ» Α έκδοση 1985

Καθημερινή, «Οι ΗΠΑ εξοπλίζουν την Ταϊβάν», newsroom 06.04.2022 <https://www.kathimerini.gr/world/561796306/oi-ipa-exoplizoyn-tin-taiwan-2/>

Κουσκουβέλης Ηλίας, *Η έννοια της σταθερότητας στη θεωρία της διεθνούς πολιτικής*, Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, τομ. ΣΤ', τευχ. 21, Ιαν 1977.

Κουσκουβέλης Ηλίας, «*Η νέα παγκόσμια τάξη πραγμάτων και τα Βαλκάνια*», Πρακτικά Ανώτατης Σχολής Πολέμου, Νοέμβριος 2000.

Κουσκουβέλης Ηλίας, «*Η αμερικάνικη εξωτερική πολιτική μετά τον ψυχρό πόλεμο*», Ελληνικός Βορράς, Μάιος 2001.

Κουλουμπής Θ. Wolfe J. H., *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*, Παπαζήσης, Αθήνα, 2η έκδοση, 1981.

Κώστας Μαυραγάνης, «*Τα αεροπλανοφόρα του πλανήτη: Πόσα είναι, ποιες χώρες τα έχουν*» HuffPost Greece, 13/01/2022, https://www.huffingtonpost.gr/entry/aeta-einai-ta-aeroplanofora-poe-eparchoen-ston-planete-posa-einai-poi-es-chores-ta-echoen_gr_61dee84ae4b0ee023e687bef

Μιχάλης Ρένεσης, «*BRICS και Οργανισμός Συνεργασίας της Σαγκάης: Τεμνόμενοι κύκλοι διεθνούς ολοκλήρωσης*», Η Εποχή, 2021, διαθέσιμο στο: <https://www.epohi.gr/article/40557/brics-kai-organismos-synergasias-ths-sagkajs-temnomenoi-kykloi-diethnoys-oloklhrowshs>

Παναγιώτης Σωτήρης, «*Η Νότια Σινική Θάλασσα και η κλιμάκωση της αντιπαράθεσης ΗΠΑ και Κίνας*», in.gr, 1 Φεβρουαρίου 2021, διαθέσιμο στο: <https://www.in.gr/2021/02/01/world/notia-siniki-thalassa-kai-klimakosi-tis-antiparathesis-ipa-kai-kinas/>

Πραγκαλάκης Ευάγγελος, «*Ταϊβάν και Νότια Κορέα, Συνθήκες Εξισορρόπησης και Διδάγματα για την Ελληνική Στρατηγική*», Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2015, διαθέσιμο στο: https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/18675/6/PragkalakisEuangelosMsc2015.pdf?FFB11DFA-251D-1840-8EDF-0F89DD670508_kfa_cup_C6FA3ED5_6D17_47D1_B6E2_F4B02CC905E0

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, «*Εξωτερικές προκλήσεις της Κίνας*», Strategy Reports, accessed December 22, 2015, <https://strategyreports.wordpress.com/2013/04/12/china-papasotiriou/>.

A. Nathan, A. Scobell, «*Η Αμερική μέσα από τα μάτια της Κίνας*», Foreign Affairs Οκτώβριος 2012.

Andrew Heywood, *Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτική στην παγκόσμια εποχή*,^{1η} έκδοση, Εκδόσεις Κριτική, Φεβρουάριος 2013.

Baylis, J., Smith, S. (2013). *Η Παγκοσμιοποίηση της Διεθνούς Πολιτικής: Μια Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο.

BBCGreek.com, «*Κινεζικός νόμος για Ταϊβάν*», Τρίτη 08 Μαρτίου 2005 https://www.bbc.co.uk/greek/worldnews/story/2005/03/printable/050308_china.shtml

Henry Kissinger, *Παγκόσμια τάξη*, Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη, 2014.

iefimerida«Ένα αεροπλανοφόρο της Κίνας και ένα αντιτορπιλικό των ΗΠΑ διέπλευσαν τον Πορθμό της Ταϊβάν», 30/04/2022 <https://www.iefimerida.gr/kosmos/polemika-ploia-kinas-ipa-ston-porthmo-tis-taiban>

Oriana Skylar Mastro, «Το επικίνδυνο διπλό παιχνίδι της Κίνας στην Βόρεια Κορέα», Foreign Affairs, the Hellenic edition, 05/04/2021, <https://www.foreignaffairs.gr/articles/73197/oriana-skylar-mastro/to-epikindyno-diplo-paixnidi-tis-kinas-stin-boreia-korea>

Sulmaan Khan, «Αποφεύγοντας τον πόλεμο μεταξύ Αμερικής και Κίνας», Foreign Affairs, 04/12/2018, <https://foreignaffairs.gr/articles/72076/sulmaan-khan/apofeygontas-ton-polemo-metaksy-amerikis-kai-kinas>

Ξενόγλωσση:

Andrew J. Nathan, “*Biden’s China Policy: Old Wine in New Bottles?*”, Columbia University, New York City, New York, United States, First Published October 9, 2021, <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/00094455211047069>

Anlin Yan, “*Cross-strait Relations and Benjin's Taiwan Policy Adjustment since 1979*”, στο “*Cross-Taiwan Straits Relations Since 1979 Policy Adjustment and Institutional Change Across the Straits*”, Kevin G, Singapore: World Scientific Publishing 2011.

ArmedForces.eu “*Military power of USA & China*”, https://armedforces.eu/compare/country_USA_vs_China

Barry R. Posen and Andrew L. Ross, “*Competing Visions for U.S. Grand Strategy*,” International Security 21, no. 3, 1997. <http://users.clas.ufl.edu/zselden/Course%20Readings/PosenRoss.pdf>

BBC News, “*Biden warns China will 'eat our lunch' on infrastructure spending*” 12 February 2021, <https://www.bbc.com/news/business-56036245>

BBC News, “*What is the 'One China' policy?*” 6 October 2021, <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-38285354>

Bull, H., *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics* (New York: Columbia University Press, 1977).

Chieh-Cheng Huank Alexander, “*The Brookinh Institution*” Feb 2010, <https://www.brookings.edu/author/dr-alexander-chieh-cheng-huang/>

China.org.cn, “*An Idea for the Peaceful Reunification of the Chinese Mainland and Taiwan*”, June 26, 1983, <http://www.china.org.cn/english/features/dengxiaoping/103377.htm>

"China's multilateralism and the South China Sea Conflict: Quest for hegemonic stability?". Thesis for M.S.Sc. National University of Singapore. 2006. quoting Mark. J Valencia, "China and South China Sea Disputes: Claims and Potential Solutions in the South China Sea", Adelphi paper 298, (Oxford University Press, Oxford, 1995)
<https://www.atpresentworld.com/2021/01/sino-japanese-relation-is-heated-over.html?m=1>

China Power, "How much trade transits the South China Sea?". 2 August 2017.

Christopher Preble, "The Bush Doctrine and "Rogue" States," Foreign Service Journal, October 2005, December 2015.

Congress.gov, "Taiwan Security Enhancement Act" H.R.1838 — 106th Congress (1999-2000) <https://www.congress.gov/bill/106th-congress/house-bill/1838>

David Brunnstrom, Patricia Zengerle, "Obama administration authorizes \$1.83-billion arms sale to Taiwan", Reuters, December 17, 2015, <https://www.reuters.com/article/us-usa-taiwan-arms-idUSKBN0TZ2C520151217>

David C. Gompert, Astrid Stuth Cevallos, Cristina L. Garafola, "War with China: Thinking Through the Unthinkable", Rand Corporation Research Report, 2016, https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR1140.html

David Sacks, "What Xi Jinping's Major Speech Means For Taiwan", Council on Foreign Relations, July 6, 2021, <https://www.cfr.org/blog/what-xi-jinpings-major-speech-means-taiwan>

Dahl Robert A. *The concept of Power*, στο Behavioral Science, τόμ. 2, 1957.

Department of Defense website, *Nuclear Posture Review*, available at: <https://media.defense.gov/2018/Feb/02/2001872886/-1/-1/1/2018-NUCLEAR-POSTURE-REVIEW-FINAL-REPORT.PDF>, 2018.

Department of Defense website, *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China*, Office of the Secretary of Defense-Annual Report to Congress, available at: <https://media.defense.gov/2020/Sep/01/2002488689/-1/-1/1/2020-DOD-CHINA-MILITARY-POWER-REPORT-FINAL.PDF>, 2020.

Deloitte website, *Competitiveness: Catching the Next Wave – China*, September 2014, available at: <https://www2.deloitte.com/global/en/pages/about-deloitte/articles/china-competitiveness-report.html>

Deutsch K. W., *An analysis of international relations*, 2η έκδοση, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, 1978, Yale University Press, New Haven.

Dumbaugh Kerry, "Taiwan's Political Status: Historical Background and its Implications for U.S. Policy", CRS Report, Washington CRS, 2009.

Fledman Harvey, “*The Heritage Foundation*” Oct 2007, <https://www.heritage.org/asia/report/the-taiwan-status-quo-we-define-it>

Fox William T. R. «*Theoretical aspects of international relations* », University of Notre Dame Press, Notre Dame, 1959.

George N. Tzogopoulos “*The Miracle of China The New Symbiosis with the World*”, Springer, Athens Greece, 1st ed. 2021.

Graham Alison, ‘War between China and the United States Isn’t Inevitable, but It’s Likely: An Excerpt from Graham Allison’s *Destined for War*’, available at: <https://www.belfercenter.org/publication/war-between-china-and-united-states-isnt-inevitable-its-likely-excerpt-graham-allison>, 5 March 2018.

Graham Allison, *The Thucydides Trap. Are the U.S. and China Headed for War?*, The Atlantic, 24 September, 2015.

Hannah Beech, “*Just Where Exactly Did China Get the South China Sea Nine-Dash Line From?*”, TIME, Shanghai, July 2016, <https://time.com/4412191/nine-dash-line-9-south-china-sea/>

Hillary R. Clinton, “*America's Pacific Century*” Foreign Policy, November 2011, http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/pais/research/researchcentres/cpd/easg/easg_calendar/america27s_pacific_century_2011.pdf.

Hong Kong Free Press, “*US report finds Beijing 'unlawfully claims sovereignty' in South China Sea*”. 13 January 2022. <https://www.reuters.com/article/us-johnson-china-idUSKBN0OQ03620150610>

J. Mohan Malik, ‘*China and the Nuclear Non-Proliferation Regime*’, Contemporary Southeast Asia, vol. 22, no. 3, December 2000, pp. 445–478.

Jackson, et al., “*Command and Control in U.S. Naval Competition with China*”, 28 https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA127-1.html

Jerome Viala-Gaudefroy, “*Donald Trumps Chinese virus the politics of naming*”, Academia, May 2020, https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/63257912/Donald_Trumps_Chinese_virus_the%20politics_of%20naming20200510-117012-1weotjn-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1650270685&Signature=UQwKRNsUe6qo4HySz94egOByOSAhDVGFGyqUczyXrQx0QjbJ4iy0B2yQH9dcWJ61xUUpe2ekPePBGYYG55ukt2UnDVtsMJL7l9sq~8GF2r3wyuiO9arH5RdR6fpLHl8mIOoPadMVLFRhzb4QUviLKfaM-TGe7lj~pcDQ80KeoFxFWICtKPB9pvEjfwXvakUM0DNTGhtDxPQCyHahc1oVu3BqP8~9fMP5ujHeQTtXtUJRXrtKprbhOXi2ODlhynv9ZH5dAe3OMBE97UuFCo5ESbaXGRrF8LUz8kTW8VxmALu6zBXGKpJqWH2sRH~Bl0iYMOsSNYmXrULJ-K63Is5dg_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

John J. Mearsheimer, “*The Gathering Storm: China’s Challenge to US Power in Asia*”, The Chinese Journal of International Politics, Dec 21, 2010, available at: <https://www.scinapse.io/papers/2128763059>

Johnson, William . “*Everything you need to know about the South China Sea conflict - in under five minutes*”. Reuters, 11 May 2016, <https://hongkongfp.com/2022/01/13/us-report-finds-beijing-unlawfully-claims-sovereignty-in-south-china-sea/>

Kan Shirley, “*Taiwan: Major U.S. Arms Sales since 1990*”, CRS Report, Washington:CRS 2014.

Keck, Zachary “*China's Newest Maritime Dispute*”. *The Diplomat*. 20 March 2014, <https://thediplomat.com/2014/03/chinas-newest-maritime-dispute/>

Kenneth G. Lieberthal, “*The American Pivot to Asia*”, Brookings, December 21, 2011 <https://www.brookings.edu/articles/the-american-pivot-to-asia/>

Kenneth N. Waltz, «*The Emerging Structure of International Politics*» International Security 1993.

Kindleberger Charles, *Power and money, the politics of international economics and the economics of international politics*, Basic Books, N. York, 1970.

Klaus Larres, “*DONALD TRUMP and AMERICA'S GRAND STRATEGY: U.S. Foreign Policy toward Europe, Russia and China*”, Global Policy ,May 2017 https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/53139475/Larres_Donald_Trump_and_Americas_Grand_Strategy_Global_Policy_May_2017-with-cover-page_v2.pdf?Expires=1650108184&Signature=NIcr5PKKiLOy0HjFqPiSOItEENzqA3BRMJXLREnDTMX0MZS27c~kaD-5bPFjiF7J3wWcpugchnnQGZ638EN5vrVjGdbGiu4Imai3z z3N2e4jPI6couuMqeB0YsHCd7dZqjrfHHUb7oJ7UIaoyCvsTiim~4xqXnu7U0sdlulky9nv5165VrjhcKwomfy4iCBZT8BxXrES861iS4r1n291yGWAHDkGe8thzo2rToG~iBg6cXah~Yq23SHvGDm~GcByCYmB9HMNP2SBeCgQdAGTMXXFilFgnQq7JpvJ7Ux5Nmp9t4XJRJyr~0N08xqbckHELHsFtKriT2WUoQRg&Key-Pair Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

Lasswell H. & A. Kaplan, *Power and Society*, Yale University Press, N Haven, 1950.

Lowell Dittmer, “*Taiwan and China*”, University of California Press, 2017, <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1525/9780520968707/html>

Mangesh Sawant, “*Why China Cannot Challenge the US Military Primacy*”, Air University, Journal of Indo-Pacific Affairs, Dec. 13, 2021, <https://www.airuniversity.af.edu/JIPA/Display/Article/2870650/why-china-cannot-challenge-the-us-military-primacy/#sdendnote42sym>

Mark Landler & Michael Forsythe, “*Trump Tells Xi Jinping U.S. Will Honor ‘One China’ Policy*”, New York Times, Feb 2017,
<https://www.nytimes.com/2017/02/09/world/asia/donald-trump-china-xi-jinping-letter.html>

Meashaimer John, «*The tragedy of great power politics*», W. W. Norton & Company, New York – London, 2001.

Mearsheimer John, “*Taiwan’s Dire Straits*”, The National Interest, March 2014

Michael J. Kryzanek, “*Book Review: The Rise and Fall of the Great Powers*,” Bridgewater Review 7, September 1989.

Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China website, ‘*Turning Your Eyes to China—Speech by Premier Wen Jiabao at Harvard University*’, available at: <http://www.fmprc.gov.cn/ce/ceun/eng/xw/t56090.htm>, 10 December 2003.

Morgenthau, H., *Politics among Nations: The Struggle for Power and Peace* (New York: Alfred A. Knopf, 1948).

Nicholas D. Kristoff, ‘*The Rise of China*’, Foreign Affairs, Vol. 72, No. 5. 1993.

Patrick Tyler, “*U.S. Strategy Plan Calls for Insuring no Rivals Develop* - NYTimes.com,” The New York Times - Breaking News, World News & Multimedia, last modified 1992, <http://www.nytimes.com/1992/03/08/world/us-strategy-plan-calls-for-insuring-no-rivalsdevelop.html?pagewanted=all&r=0>

Remy Melina, “*What Exactly Is a ‘Sputnik Moment’?*”, Space.com, published December 07, 2010, <https://www.space.com/10437-sputnik-moment.html>

Ren Xiaosi, *The Chinese Dream: What it Means for China and the Rest of the World*, New World Press, Beijing, 2013.

Robert Keohane, “*After Hegemony: Cooperation and Discord in World Political Economy*” ResearchGate, December 17, 2015

Robert Sutter, “*American Journal of Chinese Studies*”, American Association of Chinese Studies, Vol. 24, No. 2, OCTOBER 2017
<https://www.jstor.org/stable/44759210?seq=4>

S. Lawrence, D. MacDonald, *U.S.-China Relations: Policy Issues*, Congressional Research Services, Aug 2, 2012.

Shawn Brimley, Michèle A. Flournoy, and Vikram J. Singh, *Making America Grand Again: Toward a New Grand Strategy*, Washington, DC, Center for a New American Security, 2008
http://www.cnas.org/files/documents/publications/FlournoyBrimley_Finding%20Our%20Way_June08.pdf

Stephen M. Walt, "Offshore Balancing: An Idea Whose Time Has Come," Foreign Policy, last modified November 2, 2011 <https://foreignpolicy.com/2011/11/02/offshore-balancing-an-idea-whose-time-has-come/>

Stockholm International Peace Research Institute, «*World Nuclear Forces, SIPRI yearbook 2020*». Stockholm International Peace Research Institute. Ιανουαρίου 2020.

Spykman Nicholas J., *America's strategy in world politics*, Harcourt Brace Jovanovitch, N. York 1942.

SRIJAN SHUKLA "What is nine-dash line? The basis of China's claim to sovereignty over South China Sea", The Print, 28 July, 2020, <https://theprint.in/theprint-essential/what-is-nine-dash-line-the-basis-of-chinas-claim-to-sovereignty-over-south-china-sea/469403/>

Swaine, Michael D. and Ashley J. Tellis. "Interpreting China's Grand Strategy: Past, Present, and Future. Santa Monica", CA: RAND Corporation, 2000. http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1121.html

The Guardian, "[US B-52 bombers flew near disputed islands in South China Sea, says Pentagon](https://www.theguardian.com/world/2015/nov/13/us-b-52-bombers-flew-near-disputed-islands-in-south-china-sea-says-pentagon)". 12 November 2015. <https://www.theguardian.com/world/2015/nov/13/us-b-52-bombers-flew-near-disputed-islands-in-south-china-sea-says-pentagon>

The State Council of the People's Republic of China website, *China's Military Strategy*, 27 May 2015 available at: http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2015/05/27/content_281475115610833.htm.

The White House, National Security Strategy, (Washington: The White House, 2010), https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf

The White House, (Washington DC: The White House, 2012), http://archive.defense.gov/news/Defense_Strategic_Guidance.pdf.

Tshering Chonzom Bhutia, "Tibet Taiwan and China, a Complex Nexus", The Diplomat, 2015 <https://thediplomat.com/2015/11/tibet-taiwan-and-china-a-complex-nexus/>

U.S. Department of State, "U.S. Relations With Taiwan", AUGUST 31, 2018, <https://www.state.gov/u-s-relations-with-taiwan/>

US Department of Defense, Military and Security Developments involving the Peoples Republic of China, 2011.

US Department of Defense website, Summary of the 2018 National Defense Strategy of the United States of America: Sharpening the American Military's Competitive Edge, 2018 available at: <https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2018-National-DefenseStrategy-Summary.pdf>.

Waltz Kenneth, *Man the state and war*, N. York, Columbia University Press 1959.

Waltz Kenneth, *Theory of international politics*, Addison-Wesley, Reading, Ma, 1979.

Walt Stephen M., *The origin of alliances*, Cornell University Press Ithaca, 1987.

Wayne M. Morrison, *China and the Global Financial Crisis: Implications for the United States*, Congressional Research Service Report for Congress, 3 June 2014, available at: <https://fas.org/sgp/crs/row/RS22984.pdf>

Wei Ling, "Rebalancing or De-Balancing: U.S. Pivot and East Asian Order," American Foreign Policy Interests. The Journal of the National Committee on American Foreign Policy 35, no. 3 (June 2013), accessed December 19, 2015
http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/pais/research/researchcentres/cpd/easg/easg_calendar/rebalancing_or_de-balancing_2013.pdf.

White House website, National Security Strategy of the United States of America, December 2017 available at: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>.

Xinhua website, Full Text of Chinese President Xi Jinping's Speech at the 18th SCO Qingdao Summit, , 10 June 2018, available at:
http://www.xinhuanet.com/english/2018-06/10/c_137244587.htm